Anul XII.— No. 711 | 10 BANI IN TOATĂ ŢARA | Mercurĭ 22 Decembrie, 1910

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Leĭ 5.—Pe un an în toată ţara
« 2.60 « 1/2 « « « «

Redacţia şi Administraţia
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARŢEA —

Se auzi a treia somaţie şi o detunătură de puşcă. — (Vezĭ pag. 4840).

DRAMELE DIN INSULA NU

Soarta unui condamnat

Se întorcea dela câmp un grup de arabi și la vre-o zece pași de noi, în fața marilor clădiri administrative, grupul se opri poposind.

— Rupeți rândurile, comandă unul din gardieni.

Și grupul se împrăștie. Oamenii începură să fumeze, să glumească, să combine planuri de asasinat. Păreau fericiți.

Unul dintre ei însă nu intră în colibă.

In picioare, pe trotuar, părea că mă privește cu o atenție tristă.

Privii la rându-mi mai cu atenție pe acest om. Cu siguranță cunoșteam figura aceasta.

Condamnatul se apropie de mine timid:

— Așa dar nu mă cunoști, d-le Henri? zise el.

— Cum! François, ești tu, tu aci!

Nu erau de cât patru ani de când îl văzusem pentru ultima oară. Păzea vacile în proprietățile unchiului meu, la Goméné. Auzisem povestindu-se cu privire la el despre o crimă asupra unui paznic de vânat, dar crezusem că scăpase cu câte-va luni de închisoare.

Și acum îl găseam așa de îmbătrânit.

Il întrebai ce-l adusese aci. Figura lui se întunecă, fălcile începură să i se miște, mușchii par'că voiau să-i sară din obraji.

«Ah! n'o să mă crezi, d-le Henri, dar e adevărul adevărat ceea ce ți-oi spune.

Cunoști pe micu Gaborel. Mi-era pe jumătate promisă și voiam să mă căsătoresc cu ea după ce mă voi libera. Dar lucrul acesta a produs un gelos: pe paznicul de vânat din Garena. Cred că ți-l aduci aminte, Davy, un găligan care nu făceau două parale. Voia să se căsătorească el cu Angela, și de aceea a căutat să mă piardă.

Vânam fără permis adesea-ori, dar asta nu supăra pe unchiul d-tale, căci în schimb făceam și eu unele treburi la curte.

Davy știa aceasta și mă pândea de mult. Intr'o noapte, întâlnindu-mă pe lângă moară, după vânat, mă luă de sus:

— Predă-te, strigă, sau trag!

Fugii. Dar canalia trăsese și un glonte îmi pătrunse în coastă. Am tras și eu și, cum țintesc bine, toată descărcătura l'a nimerit în piept. Și acum pricepi d-ta ce s'a întâmplat. Paznicul murind, s'a crezut tot ce s'a spus. Un prietin al lui a făcut mărturisire că lovitura mea a fost pusă la cale de mult și a fost anume combinată. S'a spus că am atins pe Davy într'o cursă. Judecătorii m'au condamnat atunci la cinci ani muncă silnică. E îngrozitor.»

Era, simțeam, adevărul curat aceea ce-mi spusese.

L-am mângâiat și i-am promis că vom mai sta de vorbă, căci făceam deseori de serviciu la penitenciar.

Iși aducea aminte de multe lucruri din țară, pe timpul copilăriei, de mama lui care îl aștepta și pentru care și-ar fi dat douăzeci de ani din viață spre a o vedea. Și combina tot felul de planuri de evadare.

Intr'o seară mă întrebă dacă sunt de planton.

— Da, zisei, și o să aduc altă facțiune în noaptea asta, drept în fața colibei tale.

Se neliniști, dar eu nu dădui seamă.

Jucam cărți cu niște camarazi, când sergentul mă chemă.

— E o scrisoare a comandantului, care trebue dusă la Montravel. E foarte important. E nevoe să pleci chiar acum. In locul d-tale va sta Aubertin, pe care îl vei înlocui, când te vei întoarce, dela 2-4.

Plecai, și la Montravel trebui să stau mult pentru răspunsul către comandantul închisorei. Când m'am întors în insulă era trecut de miezul nopței.

Ajungând la post, auzii pe Aubertin strigând:

— Cine-i? Stăi!

Inteleseí că se petrecea ceva anormal, căci nimenea nu-i răspundea.

Urmă a doua somație, o a treia și apoi o lovitură de armă. Tot postul fu în picioare. Alergarăm împreună cu Aubertin, dar în clarul lunei distinsei pe drumul alb un corp întins care nu se mai mișca.

— E un condamnat, zise Aubertin. L'am văzut perfect când ieșea din colibă. Ceea ce e însă uimitor, e că par'că nu-i era frică de prezența mea; ceea mai mult, avea aerul că îmi făcea semne. Am făcut cele trei somații și în urmă am tras.

Am rămas împietrit, nevrând să mai merg să văd cadavrul. Totuși, în urmă, mersei. Și am văzut numărul condamnatului: 2942.

Era François, nenorocitul François. Se bizuise pe mine spre a-l lăsa să evadeze. Fatalitatea însă voise să fiu schimbat la gardă. De aci pornise toată nenorocirea.

Doru.

Din viața Aromânilor

Datini, credințe și superstiții la moarte

Cultul morților la aromâni, ca și la strămoșii lor Romănii, este observat cu cea mai mare sfințenie, evlavie și punctualitate.

La moarte rolul femeei e covârșitor, mai ales în partea superstițioasă.

Arăzli mortului, sau datoriile evlavioase către cei morți, le împlinesc numai femeile.

De aci se vede ce însemnătate au femeile în păstrarea străvechilor datini tradiționale. Și aceste datini și superstiții au avut și au astăzi atâta trăinicie în viața socială a Aromânilor, încât și preoții sunt nevoiți a observa unele dintr'însele. Așa, ca să amintim numai una, se știe că după ce se așează mortul în groapă, preotul îl stropește cu untdelemn și cu vin.

Aflăm originea acestui obiceiu în cultul păgân al Romanilor.

Ei credeau că mortul, și după înmormântare, are trebuință de mâncare și băutură, ca și în viață, și de aceea rudele lui îi duceau la mormânt vin și altele. De aci se trage și obiceiul pomenilor care se împart la groapă.

Aromânii consideră de mare păcat pe cei ce trag de moarte singuri, nepăziți.

Nu e bine nici să plângă în fața murindului, când își dă sufletul, că îi prelungește agonia. Tot din cauza aceasta, azistenții și rudele mortului, se grăbesc a-i închide ochii îndată după ce a murit. Plângerea sau *jilirea* mortului este însă indispensabilă, chiar și când nu le-ar veni de la inimă să-l plângă.

Bocetele ce se cântă in tot timpul până pun mortul în groapă, de femeile, rude ale mortului, sunt însoțite de refrenuri exclamative ca, *ai ai* sau *aŭ aŭ* sau și *u u*, când femeile își bat palmele, și-și descarcă jalea în suspine.

Dacă răposatul e tânăr, mamă-sa nu trebue să aziste la moartea lui, ca nu cumva plângând prea tare să-i întoarcă sufletul în trup, că atunci 40 de zile mortul are numai chip mort; nu vorbește, nu deschide ochii, dar aude tot ce se vorbește și ce se petrece în jurul lui, și asta îl face să se muncească mult.

In cursul celor 24 de ore și mai mult, adică până ce-l duc la groapă, mortul trebue să fie *avigliat* (priveghiat) ca nu cumva să-l *tresară* (să sară peste el) vre-o pisică, vre-un câine ori alt animal necurat, că în cazul acesta s'ar face *vârcolac* sau *strigoiŭ* și-i mare păcat. Același lucru trebue să se observe și cu groapa lui până când este deschisă.

Mortul se așează în *odaia cea bună* jos pe un așternut, cu picioarele îna-

inte spre uşă ca să fie gata de plecare pe lungul drum ce va face până să ajungă în cer.

Când se scoboară trupul mortului în groapă, îi desleagă toate legăturile de pe unde s'o fi găsind; îi pun o turtă în sîn şi un ban în gură, ca să poată merge liber în raiŭ, având mâncarea de lipsă şi banul pentru plata vămilor. După două zile, se aduce la mormânt un urcior plin cu apă, îi sparg fundul şi-l aşează pe groapă.

Nu este maĭ mare nenorocire şi blestem pe capul unuĭ mort decât să rămâe neîngropat, căcĭ sufletul luĭ nu este primit în raiŭ şi rătăceşte singur şi nu-şĭ află odihna nicăirĭ.

Dacă cineva a fost omorât î pădure şi n'a avut parte de groapă, rătăceşte de asemenea şi nu-şĭ află repaus treĭ anĭ de zile şi sângele luĭ strigă şi sboară necontenit, până când trupul i se *tucheaşte* (descompune).

După ce mortul a fost scos din casă şi s'a îngropat, ceĭ ce rămân pun, treĭ serĭ dearândul, o felie de pâine şi o strachină de mâncare pe locul unde era corpul mortuluĭ când a fost privegheat.

Aceasta se face pentru ca sufletul mortuluĭ, care se ţine treĭ zile pe la casă, să aibă de unde-şĭ potoli foamea.

In a treia zi, a cincea şi a noua zi după înmormântare se împart pomenĭ, la care se zice că ia parte, nevăzut, şi sufletul mortuluĭ.

La împărţirea pomenilor, carĭ constaŭ din pâine şi plăcintă, femeile carĭ împart, se aşează în treĭ răspântiĭ de drumurĭ şi aşa împart trecătorilor.

In unele localităţĭ pun la capul mortuluĭ o bucată de pâine, ca sufletul luĭ să aibă merinde pe drum. Tot în acest scop, când se scoate mortul din casă, aruncă apă după dânsul ca să nu sufere sufletul de sete.

Maĭ e credinţa pe alocurea, că mortul nu pleacă de pe pământ 40 de zile şi colindă din casă în casă pe la rude şi cunoscuţĭ.

In Albania, paraua cu care mortul are să plătească vămile (banul pentru Charon) se pune în gura mortuluĭ.

Să se maĭ noteze şi următoarele: Când duc mortul la groapă, oamenii ajucă câte un fier în mână ca să fie tarĭ ca fierul.

Mortul, dacă are gâtul moale, e semn că va muri şi altul din familie. Tot asemenea când faţa mortuluĭ are o expresie ca şi când ar zâmbi.

Dacă se întâmplă să fie un copil nebotezat în familia în care s'a întâmplat moarte, el va rămânea mut.

Femeea mortuluĭ nu se primeneşte de cămaşă 40 de zile dela moartea bărbatuluĭ eĭ, ca să nu-l viseze.

E bine să arunce fiecare în groapa mortuluĭ puţină ţărână ca să fie sănătoşĭ.

Când moare capul familieĭ, ceĭ din casă pun cleştele în foc ca să fie toţĭ sănătoşi ca fierul. Tot pentru acest scop, e obiceiul să-ĭ străpungă groapa mortuluĭ cu un cuţit.

Vecinii carĭ aŭ maĭ dinainte morţĭ din familiile lor, pun poame în buzunarul mortuluĭ înainte de a-l duce la groapă ca să ducă *înclinăciunĭ* la *tade* şi la *tade* (la cutare).

După treĭ anĭ, când se desgroapă mortul, dacă îl găsesc netopit, zic că a avut păcate marĭ, că a fost afurisit, orĭ, dacă mortul a fost în viaţă, o vrăjitoare a făcut păcatul să *lege* vre-un bărbat. In acest caz buniĭ creştinĭ scot vre-o scândură de la coşciug, orĭ o peatră din mormântul eĭ, ca să-ĭ mănânce pământul şi eĭ trupul.

Dacă se naşte un copil în aceeaşĭ lună, când s'a întâmplat să moară cineva din acea familie, copilul e închis într'o cameră ca să nu vadă mortul, orĭ i se atârnă de brâŭ o chee.

Dacă moare un copil până la 6 lunĭ orĭ un an după naştere, să nu i se facă ceremoniĭ ca la marĭ, că se îngreunează şi n'are putere să se suie la cer.

Dacă îţĭ moare un frate cu care eştĭ născut în aceeaşĭ lună, nu trebue să asiştĭ la înmormântarea luĭ; iar dacă totuşĭ te ducĭ la mormântul luĭ, pune-ţĭ o chee la brâŭ şi o poart ă40 de zile.

(Din volumul d-luĭ **D. Cosmuleĭ**).

DIN ARDEAL

MOŢII

La Albac şi Scărişoara, la Găina şi la Câmpenĭ ne aflăm în *ţara Moţilor*. Ţinutul saŭ ţara acestor fiĭ aĭ munţilor începe dela Găina şi Curcubeata, pe la obârşia Râuluĭ-Mic şi Râuluĭ-Mare, şi se întinde pe ape în jos până pe la Bistra, în valea Arieşuluĭ, iar spre Abrud, până la Cărpiniş. Aceasta e, în înţeles maĭ restrâns, adevărata patrie a Moţilor.

Locuitoriĭ dela ţară însă daŭ ţinutuluĭ Moţilor o extensiune maĭ mare, cuprinzând între marginele luĭ şi băişagurile de pe la Abrud, Buciumanĭ şi Baia (Ofenbaia), aĭ căror locuitorĭ sunt adeseorĭ consideraţĭ ca Moţĭ. Astfel bunăoară Crişeniĭ numesc şi ţinutul băieşilor, ţara Moţuluĭ. In privinţa aceasta avem o şăgalnică dovadă a unuĭ Crişan din poveste. Se spune adecă, că odinioară un Crişan umblând pe la Buciumanĭ şi Abrud, a văzut cum sunt puse steampurile în mişcare articulată prin apă şi la întoarcerea sa acasă n'a ştiut cum să explice neveste
sale ceea ce a văzut, decât zicând:

,,Dracul negru a maĭ văzut ca în *ţara Moţuluĭ*, să zică (cânte) apa şi să joace lemnele".

Iată pentru ce *Bergner* definiază graniţele moţilor cu localităţile Baia, Ponor, Ampoiţa şi apoĭ în sus peste Zlatna şi Abrud până la Găina şi munţiĭ Bihărieĭ.

Vecinii moţilor sunt, afară de băeşi, spre răsărit *mocanii*, pe la poalele Munţilor Apusenĭ. Aceştia aŭ unele însuşirĭ comune cu moţiĭ, dar moţiĭ în multe se deosebesc de eĭ. Cu toate acestea locuitoriĭ dela ţară, pe la Turda, Cluj şi pe Câmpie, de obiceiŭ daŭ moţilor ciubărarĭ, carĭ le cutreeră satele, numele de mocanĭ (ung. mocany).

Alăturea de numele *moţ* se maĭ întrebuinţează adeseorĭ în glumă şi termenul de *ţop*. Pe când însă cel dintâiŭ e maĭ general şi, precum am amintit, se dă uneĭ părţĭ însemnate a românilor din Munţiĭ-Apusenĭ, sub numirea de ţopĭ se înţeleg numaĭ o parte din moţi, anume ceĭ ce locuesc dela Câmpenĭ, în sus pe ambele Râurĭ şi carĭ se pricep la lucratul cu lemnul. Cuvântul ,,ţop" este folosit abia de vre-o 30—40 de anĭ şi în munţĭ este puţin răspândit, astfel, că mulţĭ nicĭ nu-l cunosc, asemenea termenul *Hăoiu*, pe care locuitoriĭ de pe Râul-Mic îl daŭ celor ce locuesc pe muntele Bihărieĭ.

Originea numirilor de moţĭ şi ţopĭ este necunoscută, dar după toată probabilitatea, ele se derivă dela cuvântul *moţ* (moţ de păr, chică). Odinioară în Munţiĭ-Apusenĭ purtaŭ şi bărbaţiĭ chică şi aceasta, spre a o deosebi de chica fetelor se numea ,,moţ", iar numele de *ţop* se deduce dela cuvântul nemţesc ,,Zopf", care înseamnă tot moţ saŭ chică şi pe care se crede, că l-ar fi folosit maĭ întâiŭ dregătoriĭ nemţĭ după 1848, batjocorind pe româniĭ muntenĭ pentru chica lor.

,,Munteanul însă—zice d. Frâncu-Candrea— se mândreşte tot atât de mult cu obârşia sa *romană*, ca şi cu numele săŭ de *mocan*, *moţ* saŭ *ţop*. El ştie bine că aceste numirĭ, luate de uniĭ în bătae de joc, de mult formează o pagină glorioasă în istoria noastră naţională".

Moţiĭ sunt de obiceiŭ de statură mijlocie, aŭ faţa expresivă, inteligentă şi profilul lungăreţ oval; părul le este brunet deschis,castaniŭ,maĭ rar blond; frunea e lată şi ochiĭ sunt de culoare albastră saŭ căprii, bărbia ascuţită. Eĭ aŭ un mers deosebit de cel al locuitorilor dela ţară, anume îşĭ încovoae spre înainte partea superioară a corpuluĭ şi-şĭ ţin braţele în jos, nemişcate. Aceasta provine dela natura muntoasă a patrieĭ lor, fiind siliţĭ la suirea coastelor a-şĭ pleca trupul înainte, ca astfel să-şĭ uşureze mersul şi să-şĭ păstreze maĭ bine echilibrul.

Eĭ umblă mult călare, bărbaşiĭ şi femeile deopotrivă. Caiĭ lor mărunţi, numiţĭ *caĭ mocăneştĭ*, urcă cu o sigu-

rantă uimitoare cele mai prăpăstioase poteci de munte.

Caracteristica Moţilor este seriositatea şi statornicia; sunt sinceri, dar neîncrezători în străini, pentrucă de nenumărate ori aŭ fost înşelaţi şi nedreptăţiţi de către aceştia. Sunt oameni aşezaţi, stâmpăraţi şi pacinici, dar iuţi la mânie când sunt vătămaţi saŭ când li se face vre-o nedreptate. Eĭ iubesc, ca în general locuitorii din munţi, libertatea şi se închină înaintea dreptăţei, pe care o pretind să li se aplice. De aceea fiind apăsaţi şi nedreptăţiţi din partea stăpânirilor streine nemiloase, s'aŭ răsculat în mai multe rânduri şi înainte de Horia, cercând a-şi câştiga prin puterea armelor libertatea şi drepturile încălcate. Eĭ aŭ urzit cele mai mari revoluţii româneşti din Ardeal şi în luptă aŭ dovedit o tărie, statornicie şi vitejie deosebită, în cât aŭ pus în respect pe duşmani.

Moţii sunt foarte puţin amestecaţi cu străinii, căci aceştia n'aŭ fost atraşi de locurile lor păduroase şi puţin roditoare, ceea-ce nu se poate zice despre băeşi, printre cari s'aŭ aşezat mulţi streini, nemţi, slavi, unguri şi alte neamuri, ca băeşi şi întreprinzători de mine. De aceea moţii aŭ păstrat multe datine şi obiceiuri străbune şi în graiul lor aŭ unele archaisme (forme vechi) caracteristice, cari în alte părţi aŭ dispărut. Astfel sunt unele forme vechi de vorbe (dedeĭ, dedeşi, dede, etc., de la ,,a da",rĕmânse, etc.), apoi folosirea în multe părţi a articolului masculin *l*, cu *l* final pronunţat, (d. e. calul, boul, etc. şi nu calu, bou, cum se aude la ţară) şi *rotacismul*, adică schimbarea lui *n* între două vocale cu *r*, în multe cuvinte. (D. e. bire-bine dimireaţa-dimineaţa, serin-senin, lură-lună, etc.). Această particularitate a graiului, prin care moţii se deosibesc de ceilalţi munteni, se mai aflǎ numai la românii din Istria, Dar rotacismul la moţi e pe cale a dispărea; odinioară, după toată probabilitatea, va fi fost mai răspândit. Acum se mai aude pronunţa aceasta în creştetul munţilor, în Albac, Lăpuş, Neagra; în Vidre, Ponorel, Săcătura mai rar, la câte un om bătrân.

Traiul moţilor e simplu, nepretenţios, cum le sunt şi locuinţele. Casele moţilor sunt clădite din bârne şi aŭ acoperiş mare, cu şindrile. In ele se află de obiceiŭ două încăperi, una pentru locuit şi una e cămara. Mobilierul asemenea e simplu, fiind restrâns la cele mai necesare : o laviţă saŭ două, masă, pat, câte o ladă şi pe pereţi cuiere cu cane şi ulcele. Afară de acestea, în fie-care casă se află şi un *scaun de văsărit*, pe care moţul ciopleşte lemnul de face vase şi unelte de lemn, căci lucrul cu lemnul este una din ocupaţiunile de frunte ale sale.

ORAŞUL NEW-YORK

Perspectiva oraşuluĭ New-York nu este plăcută. Am stat mult timp privind de la fereastra Oteluluĭ nostru, «Astor Hoos» care se găseşte pe una din cele maĭ marĭ şi frequentate s răzĭ: Broadvey şi ziceam : ce atracţiune poate avea acest oraş pentru Europenĭ? Nicĭ curiositatea nu este satisfăcută : nimic măreţ, nimic elegant, nimic atrăgător. O lume ce se îmbulzeşte alergând după afacerĭ, trenurĭ electrice care parcurg în lung şi în lat drumurile pline de lume de tot felul, nimic estetic, nimic important. Câte-va statuĭ micĭ şi fără artă, un muzeŭ unde e concentrat totul şi unde nu zăreştĭ de cât reproducţiĭ ale monumentelor măreţe din Europa saŭ ale tablourilor şi sculpturilor marilor maeştri ale vechiĭ lumĭ. Miliardarĭ vor fi de sigur, nu zic, dar eĭ nu sunt obiect de curiositate ; sunt persoane izolate ce locuesc în palate somptuoase, ce suntem obicinuiţĭ a admira, de altfel mult maĭ splendide în diferitele marĭ oraşe din Europa.

Ca preumblare : Un parc imens ce eĭ numesc «Central» şi unde e centralizat totul : Muzeu, grădină zoologică, botanică, locurĭ de preumblărĭ pentru trăsurĭ şi pietonĭ, grădinĭ cu muzicĭ şi berărĭĭ, grădinĭ de copiĭ, etc. Acest Parc este singurul loc de preumblare, unicul loc de petrecere, afară de teatre sălĭ de spectacole şi alte micĭ atracţiunĭ ca panorame etc. cum se găsesc în cele maĭ neînsemnate oraşe.

Fiind vară, ne-am dus şi noĭ la unul din acele spectacole, zise Roof Garden, care spre mirarea străinilor sunt sus pe acoperişul caselor, unde te urcĭ şi scoborĭ printr'un ascensor insuficient pentru lumea care aşteaptă, şi care mă făcu să mă întreb ce te facĭ în caz de incendiu. Apropos de incendiu : cred că nu se află ţară în lume ca America, unde să fie maĭ multe incendiĭ. Toate casele, pe lângă scara principală maĭ aŭ câte o scară de fer pe balcon şi care comunică de la un etagiŭ la altul. Acest sistem are inconvenientul, ca să nu zic maĭ multe, că nu eştĭ sigur în casa ta, de oare ce locatariĭ de la diferitele etage aŭ ascensiunĭ pe la ferestrele fie-căruia, şi când aceste ferestre nu sunt închise, lesne poţĭ primi vizita unuĭ necunoscut ; de aci şi multe hoţiĭ, spargerĭ, etc.

La New-York ce este de remarcat în deosebĭ, este febrilitatea afacerilor. Băncĭ în toate părţile şi lumea ocupată, nimenĭ nu stă fără a fi în activitate. Tipul cel maĭ simpatic în America de Nord este policemenul elegant, surâzător şi îndatoritor ; întrece chiar pe distinsul sergent de oraş francez. De admirat maĭ mult însă, este femeia în această imensă metropolă. Femeea din orĭ ce clasă, te farmecă, te subjugă ; frumoasă ca figură, mlădioasă, cochetă fără provocare, elegantă fără forfanterie, surăzătoare, atrăgătoare, ideală. De aceea şi Americaniĭ aŭ pentru femee toată stima, tot respectul. Femeia în America este regină. Bărbatul munceşte numaĭ ca să aducă în casă, mănâncă unde poate, unde găseşte, repede, în picioare; femeia când merge la restaurant are saloane reservate eĭ. Pretutindenĭ anunţat : Ladies Room, Ladies Dining Room, prin otelurĭ, în saloanele eĭ nimenea nu trebue să o turbure, totul ce se edifică, totul ce este frumos, pentru ea este. Aveam o amică drăguţă, Americană, care găsia că la Paris lumea nu este destul de îndatoritoare şi se mira când îĭ ziceam că la Paris bărbaţiĭ sunt maĭ bine-voitorĭ ca orĭ unde în Europa.

Am stat puţin în New York, căcĭ menirea noastră era mult maĭ departe. Nu ştiu cum am fi trăit şi ce fel am fi petrecut timpul aci, dacă soarta noastră ar fi fost să rămânem în America de nord. După firea luĭ, după felul de a vorbi, Americanul este plăcut.

Progresul, civilizaţia, libertatea de acţiune fiind mare, omul nu cred că se simte nefericit. Şi, poate am fi avut un traĭ plăcut acolo şi ne-am fi putut acomoda ; iar clima fiind identică cu aceea a Românieĭ nu am fi avut a suferi în acest sens.

Cum ziseĭ însă, trebuia să mergem mult maĭ departe, acolo unde avea de lucru ginerile meu, unde o mână de franceziĭ au fost trimişĭ să facă planurĭ, şi măsurătorĭ, cum nicĭ într'un colţ de lume nu poate fi maĭ greu. După o şedere de opt zile în New-York, unde vizitasem totul şi nu maĭ era nimic de văzut, ne-am îmbarcat într'o dimineaţă, pe la sfârşitul luĭ Iulie, pe un vapor englez «Le Finance» spre a merge la Panama şi a intra în Pacific.

Cine n'a călătorit pe vapoare englezeştĭ, nu ştie ce va să zică a fi hrănit rău, economicos, şi a nu avea linişte. Acest «Finance» îl voiu pomeni multă vreme : mic şi strâmt, având cabinele împrejurul săleĭ de mâncare, eraĭ totdeauna indispus, când nu de răul de mare, de mirosul bucatelor. Cu acest vaporaş am trecut tropicul, am trecut ecuatorul, cum nicĭ nu ştiŭ spune, căcĭ eram

mai mult bolnavă decât sănătoasă, mai mult leşinată decât pe picioare Societatea era restrânsă şi suferindă ca noi toţi. Cu acest soi pe vapor călătoreşte omenirea pe marea *caraibilor*, marea furtunilor, a năbuşelei, în timpul verei, şi a îngheţurilor, în timpul iernei; aşa că aproape in nesimţire parcurgi această mare îngrozitoare 7 zile. Când după acest timp am ajuns la Colon şi am călcat pământul, mi s'a părut că mă trezesc dintr'un somn greu, letargic, din care nu mai credeam să mai reînviu.

La Colon natura schimbă cu totul lucrurile: în luna Iulie suntem în iarnă, dacă iarnă se poate numi căldura umedă şi sufocantă ce intâmpini şi care domneşte perpetuu. Colon este un mic port american, de unde s'au început lucrările pentru tăerea istmului de Panama. Populaţia este cosmopolită. In cea mai mare parte însă chinezi şi negri. Oraşul foarte primitiv, neavând alt nimic mai frumos decât un otel pentru pasageri, în faţa căruia se ridică statua marelui Cristof Columb, având lângă el un indian admirabil de bine lucrat. Un tren care face serviciul dela port la Panama, ia pasagerii cari se îmbarcă pe Pacific. Am plecat cu acest tren jos, de linie strâmtă; vagoanele, ca în toată America, deschise dela un capăt la altul. Pasagerii sunt toţi la un loc, câte 4—4 despărţiţi printr'o masă; trenul traversează interiorul pe o cărare destul de strâmtă; în dreapta şi în stânga păduri virgine; din când în când o staţiune cu case pe stâlpi, ce stau în mlaştine, iar locuitorii toţi negri. Acest parcurs se face în 3 ore de iuţeală mai mult decât mijlocie. După o oră dela plecare, pe stânga, începe să se vadă canalul ce francezii au întreprins a construi cu atâtea sacrificii băneşti şi de oameni şi care a păgubit atâta lume şi a făcut atâta scandal. Pe când am trecut noi, era în părăsire; de atunci l'au cumpărat americanii ca să'l sfârşească, dar curând au încetat şi ei, descurajaţi de dificultăţi.

De obicei, când soseşte trenul, pasagerii rămân în Panama mai multe zile, până pleacă un vapor şi în acest timp nimeni nu scapă de frigurile galbene, cari bântue din cauza miazmelor şi a climei calde şi umede în permanenţă. La aşa perspectivă ne aşteptam. Din fericire însă, în port se găsea un vapor cilian, gata pentru plecare. Deşi simţeam că forţele ne părăsesc după atâta osteneală pe marea caraibilor şi în tren, am fost mulţumiţi că putem pleca.

(Din »Impresii de călătorie« de *Maria de Kapri*).

ŢĂRILE OCEANICE

INSULA NINE

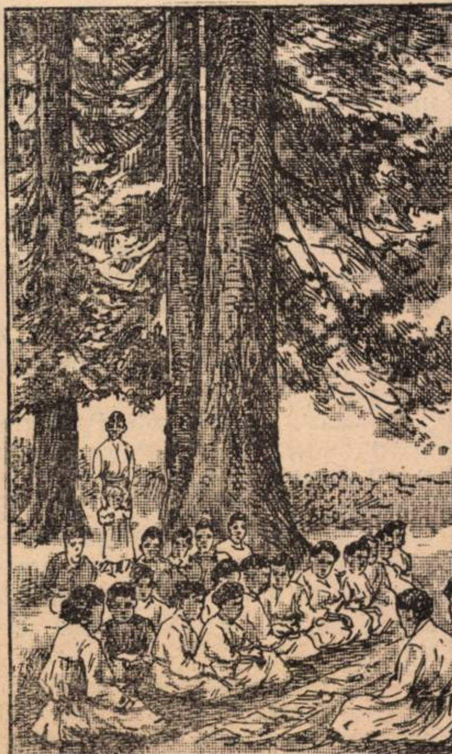
Când căpitanul Cook dădu arhipelagului Tonga numele de Insulele Amicilor, nimeri mai bine ca atunci când, atingând mica insulă Nine, o numi Insula Sălbatecă. Locuitorii insulei Nine nu mai merită denumirea aceasta.

Conviviĭ transportă în pădure găteje de lemne.

Separată de Tonga printr'o mare adâncime a mărei, Nine, care nu are mai mult de 94 kilometri suprafaţă, se ridică pe un piedestal de coraliene. Ea formează un fel de platou înalt eliptic, ridicat de-asupra nivelului mărei.

E o insulă foarte fertilă, e acoperită de păduri cu arbori superbi. Cocotierii, cari sunt numeroşi, furnisează locuitorilor resurse de tot soiul.

Un ospăţ în pădure

Populaţia acestei insule, astăzi engleză, trece de 5000 locuitori. E convertită la cristianism, dar vechile sale credinţe se aseamănă cu cele ale Tonganezilor. Adesea sub bolţile sumbre ale frumoaselor lor păduri, se întâlnesc indigeni purtând găteje de lemne cari le vor servi să frigă cărnurile unui ospăţ pe care îl vor face împreună la umbra arborilor sfinţiţi. Limba ce o vorbesc este intermediară între aceea a insulelor Tonga şi Samoa. După tradiţia indigenilor, strămoşii lor ar fi trecut înot lungul braţ de mare ce separă Tongatabu de patria lor.

Viguroşi şi bine făcuţi, locuitorii din Nine au trăsături plăcute. Ei sunt bruni, elegaţi şi le place să se impodobească. Işi pun prin păr şi barbă cochilii şi poartă coliere şi cercei. Nu se tatuează. Au început să'şi construiască locuinţe mai confortabile, sunt industriaşi şi fabrică stofe. Femeile fac pălării cari sunt exportate în Noua-Zelanda şi în Australia. Locuitorii din Nine sunt şi buni agricultori, cultivă trestia de zahăr şi bumbacul.

E o populaţie onestă şi inteligentă.

Arg.

Regină de-o zi
IN ȚARA SOMALILOR

— Urmare —

IV

Nu trecuse maĭ mult de 35 de minute de când Landrin îșĭ adunase toată lumea, până în momentul când fu adus Nour.

— Locotenente, reluă atuncĭ căpitanul· îțĭ las paza corăbieĭ. Sunt 7 ore și jumătate. Este foarte probabil că naufragaziĭ nu vor băga de seamă primejdi noastră de cât peste o oră și jumătate. Cu toate acestea, păzește bine. Dacă eștĭ atacat, dă o lecție Somalilor, care să le inspire luare aminte.

— Nu aĭ nicĭ o grije; aŭ să fie bine primițĭ.

— Mă incred în d-ta, și de voĭ nu mă îndoiesc, dragiĭ meĭ prietenĭ, urmă Landrin, adresându-se marinarilor. Am să iaŭ 10 dintre voĭ, cu care mă voĭ depărta de țărm, pentru a-mĭ da seama ceea ce este de făcut în interesul comun. Voĭ explora maĭ întâĭ aceste stâncĭ; vom vedea dacă pot să adăpostească pentru un moment, și dacă va fi nevoe ne vom scoborâ pe dune ca să descoperim în sfârșit dacă sunt aproape de noĭ, cuiburile de Somalĭ.

Landrin alese 10 mateloțĭ dintre ceĭ maĭ agerĭ și maĭ deștepțĭ.

La fie-care dintre eĭ le dete câte o pușcă Cook, un pachet de sforĭ și o bardă. Apoĭ, adresându-se către Vaillant, Courville, Tortyfune, Marseiezuluĭ și luĭ Torix, le zise:

— Venițĭ d-lor ?

— Cum să nu! răspunse George Vaillant cu un zâmbet plin de veselie.

— Mă miră, murmură Palangrotte.

Tartifume se ridicase foarte marțial și părea tot așa de mare ca Torix. Acesta din urmă, mergea tăcut și supărat, cu mintea ocupată a răzbuna pe Micșunica și părințiĭ eĭ. Mica trupă se coborâ pe scara comandanuluĭ, pe stâncile unde zăcea vaporul sfărâmat, în care intrară, și în care constatară numeroase stricăciunĭ.

Apoĭ căutară pe ce parte aveaŭ să escaladeze zidurile naturale, în fundul cărora păreaŭ că sunt perduțĭ, căcĭ *Oceanul*, miracol de necrezut, fusese depus de valurĭ, în singurul loc colțoros, care se găsea în acea îngrămădeală de granit.

— Pe legea mea! remarcă Marseilezul întovărășindu-șĭ cuvintele cu un gest de sprijin· după uzul compatrioților luĭ; suntem într'o groapă.

Observația era adevărată.

Afară din partea din spre mare, stâncile se ridicaŭ drepte la o așa înălțime în cât vaporul cu catargurile sfărâmate, nu maĭ putea fi văzut de pe pământ.

— Dar ciclonul ne-a închis, asta-ĭ tot. Știĭ că o să petrecem, copiĭ! D-na Cigon are să înebunească.

— Nu se poate să nu fie o eșire, zise laconic Courville. Să căutăm.

Pe ici pe colo, eraŭ în adevăr crăpăturĭ puțin mărișoare, pe care mica trupă le exploară pe toate, dar toate se astupaŭ ca un sac.

Torix, însă, care se pusese cu pântecile pe jos, descoperi un fel de coridor de o lărgime foarte neregulată, și intrară înăuntru, maĭ mult cu ceĭalțĭ.

Ceĭ 16 naufragiațĭ se strânseră și se afundară și eĭ cu hotărâre. Pământul avea un povârniș pe care te lăsaĭ foarte ușor, și lumina zileĭ căzând de sus, dintre zidurile foarte apropiate, slăbea din ce în ce, cum înaintaĭ.

Curând, o apucară, sub o boltă foarte întunecoasă.

Toțĭ mergeaŭ încet și tăcuțĭ, când Torix luă cuvântul:

— Ia, privițĭ, aci se oprește. Am dat de perete.

— Cine dintre d-voastră avețĭ lumină?

— Eŭ, răspunse Tartyfume, aprizând un chibrit.

— Nu, aci, nu este fundul coridoruluĭ, zise Vaillant. Subterana merge în spre dreapta.

— Ca într'un labirint din mitologie, zise Palangrotte; peste ce vom da la capăt?

— D-le Palangrotte, întrerupse Landrin, dacă vom da peste Somalĭ, are să-țĭ pară răŭ că vorbeștĭ așa tare.

— Asta așa e, comandante, amuțesc.

Căpitanul înaintă cel dintâĭ pe calea care i se oferea. După vre-o 25 de pașĭ, trebuiră s'o apuce iar la dreapta; dar câteva minute după aceia, o lumină apăru naufragiaților. Era ziua care lumina eșirea acestuĭ drum lung și îngust.

Aceasta 'ĭ maĭ înveseli. Palangrotte, maĭ inimos, o luă 'nainte ca să ajungă el cel dintâĭ, la orificiŭ care se înfățișa limpede ochilor luĭ.

Din nenorocire, nu băgă bine de seamă că trecătoarea se micșora din ce în ce mĭ mult, așa în cât de odată, se isbi de zid, și în dreapta și în stânga.

— Ce maĭ pungașĭ de architecțĭ, în țara asta, strigă el. Maĭ făcu câțĭ-va pașĭ, dar fu nevoit să se oprească.

— Mizerie, reluă el, nu putem merge maĭ departe.

— D-ta, care eștĭ prea gros· nu poțĭ merge maĭ departe, dar noĭ, putem, după cum vezĭ!

Toțĭ, afară de Torix, care nu încăpea, din cauza grosimeĭ luĭ, toțĭ trecură.

— Aĭ să ne aștepțĭ aci, îĭ strigă Landrin care o luase cel dintâĭ.

— Cum? mă lăsațĭ aci singur?

— Dacă nu poțĭ trece!

— Dați-mĭ vă rog o bardă, ca să clintesc bolovanul acest din loc!

I se dete o bardă, și după câteva loviturĭ, clinti piatra din loc, și 'șĭ făcu și el loc, cu toată grosimea luĭ.

Toțĭ rideaŭ de el, că mânca prea mult.

Vaillant și Landrin puteaŭ merge în fruntea lor; descoperiră acum un fel de plat-formă foarte mare și în jurul căreia se ridica un perete natural, aproape de douĭ metri 'nălțime.

— S'ar zice o fortăreață clădită de natură, în care s'ar ține, dacă ar fi nevoie, un asediŭ de 6 lunĭ.

— Adevărat, răspunse Landrin, dar de ce o fi găurită la mijloc? Să examinăm asta maĭ întâĭ.

Platforma care putea fi de 70, până la 80 de metri, de la Sud la Nord, și 60 de la Est la Vest, avea, în adevăr, la centrul eĭ, o gaură, care luase, în multe proporțiĭ, fizionomia aceleia, în care *Oceanul* se așezase așa de extraordinar.

— Incă un pu! zise Palangrotte.

Landrin alese patru dintre marinariĭ ceĭ maĭ îndemânaticĭ, și îĭ întovărăși în fundul aceleĭ ciudate găurĭ.

— Pentru maĭ multă siguranță, zise el, să ne legăm cu fringhiile care le-am adus.

— Așa că, adăogă Courville, vețĭ vedea fără pericol, dacă este ușor de scoborît și de suit, aceea ce va avea importanță capitală, pentru noĭ.

Ceĭ 5 oamenĭ se lăsară alunecând în jos.

— Maĭ lăsațĭ de fringhiĭ!

— Așa, și nu vă fie frică.

Ceĭ carĭ rămăseseră sus, ascultaŭ cu luare aminte, și priveaŭ în prăpastie la camaraziĭ lor pentru a nu'ĭ perde din vedere, în cazul când vor avea nevoie de ajutor.

Deodată însă, îĭ văzură că dispar. ce și ar fi pătruns în stânga dinspre Est.

— Aci este o subterană, zise Courville.

— Ca în toate vechile castele care se respectă, adaogă Tartyfume.

Abia isprăvi de vorbit, când din fundul puțuluĭ se auzi cuvântul:

— ,,Băgare de seamă".

Apoĭ după acestea, numaĭ de cât:

— O! Sus!"

Marinariĭ carĭ țineaŭ de fringhiĭ, se executară numaĭ de cât, cum le fu poruncă dată.

— Puțin după aceasta, Landrin, și

împărătesei Maria Louisa se afla pe masă.

Napoleon a mâncat foarte puţin şi n'a băut nimic, dar cu atât mai mult a întrebat. Vorbe atât de mult şi atât de repede, în cât eram nevoit să-mi concentrez toate facultăţile, ca să-i pot răspunde.

— Aţi fost la generalul Gourgaud ?

— Da, domnule general.

— Ce are ?

— Disenterie.

— Ingroitor! Cum a putut să capete aicĭ această boală?

— Efectul climeĭ asupra organismuluĭ oamenilor debilĭ.

— Credeţi că şi eŭ sunt debil?

— Domnule general după câte a suportat organismul d-v. până acum, ar fi ridicol de a crede aşa ceva.

— Ce veţĭ face acum cu generalul Gourgaud ?

— Il voiŭ supune la un tratament mercurial.

— In timpurile vechĭ era cunoscut mercurul.

— Da, sire.

— S'a maĭ îmbolnăvit cine-va afară de generalul Gourgaud?

Vedeam că aşteaptă un răspuns liniştitor. Ştia că un european nu poate rezista mult timp acesteĭ clime.

Aş fi dorit să trecem la alt subiect, dar el se încăpăţânase să continuăm pe această temă.

— Cum aţĭ defini d-v. concepţia morţiĭ ?

— Moartea înseamnă suspendarea acelor condiţiunĭ de viaţă, fără care organismul omenesc nu poate să funcţioneze: încetarea respiraţieĭ şi a bătăeĭ inimeĭ.

— Când părăseşte sufletul corpul nostru ?

— La această întrebare nu vă pot răspunde, domnule general. Nu cunosc metafizica şi filosofia.

Napoleon se sculă de odată de la masă. Prânzul se sfârşise.

— Sunteţĭ dispuşĭ să jucăm ?

— După cum poruncitĭ, domnule general.

Ne-am aşezat la o partidă de whist. Napoleon joacă admirabil, cu toate că nu e atent de loc la joc. Se pare că ţine cu orĭ-ce preţ să piardă. Jocul îl distrează cu toate acestea. Când se plictiseşte se scoală şi se plimbă prin odae, fără a pronunţa măcar un cuvânt. In asemenea momente tăcem şi noĭ.

*

Peste câteva zile sosi un vapor englez. Napoleon mă chemă îndată.

— Vaporul soseşte direct din Anglia ? De sigur că aduce ştirĭ şi ziare! Chronicele a sosit ? Ce noutăţi aveţĭ din Franţa ?

— Incă n'am avut timp să mă informez. M'am grăbit să vin la d-v.

— Cred. Dar totuşĭ veţĭ fi aflat vr'o noutate. Saŭ nu voiţĭ să mi le comunicaţĭ ?

— Am văzut câe-va ziare. Unele publică articole de fond despre d-v.

Cred că toate ziarele vorbesc despre condamnarea la moarte a mareşaluluĭ Ney.

Napoleon făcu un pas spre mine. Faţa sa era încă neschimbată.

— Cum ? Ney a fost condamnat la moarte ?

— Da. Cel puţin aşa scriŭ ziarele. In zadar ceruse sprijinul guvernuluĭ federal. La interogator a declarat, că d-v. l'aţi indus în eroare, domnule general.

Generalul Bertrand era de faţă. Se vedea că vrea să pună capăt aceste̠ĭ scene penibile. Bertrand zise: Nu m'ar prinde mirarea, dacă Ney ar spune poveştĭ imposibile spre a-şĭ salva pielea.

Napoleon se făcu că nu aude.

— Ney a fost totdeauna un băiat viteaz şi cinstit, zise Napoleon.

*

I-am comunicat că un pictor francez fusese condamnat pentru că făcuse caricatura sa.

— Ce caricatură ? Se poate să fie o caricatură reuşită şi atuncĭ de sigur că eŭ aşĭ fi acela care aş râde cu maĭ multă poftă.

— Nu ştiŭ, domnule general.

Nu voiam să-ĭ explic caricatura, cu toate că o cunoşteam. E atâta eroism în acest bărbat, în cât eŭ, englezul, n'aş fi capabil să-l înjosesc.

— Oare ziarele engleze continuă să mă insulte ?

— Domnule general, n'aşĭ fi în stare să vă explic şi să vă descriŭ, cât de mult vă urăsc ziarele engleze. Ca şi când ar dori să imprime această ură tot aşa de adânc în sufletele noastre, ca şi literele sfinteĭ scripturĭ. Şi vedeţĭ eŭ totuşĭ îmĭ daŭ toate silinţele spre a face ca viaţa d-v. pe această insulă să fie suportabilă. Nu vă puteţĭ plânge că ofiţeriĭ de serviciŭ şi personalul vaporuluĭ, începând de la ultimul fochist, ar fi uitat pentru un moment omagiul şi consideraţia ce vă datorăm.

Dacă aţi fi încercat să fugiţĭ, luând drumul spre America, vaporul „Northumberland“ v'ar fi ajuns şi poate ar fi scufundat vaporul d-v....

Dar noĭ am avut încredere în tactul d-voastră politic şi în mărimea sufletuluĭ d-voastră.

Nu pot înţelege această fire enigmatică. Cunosc o mulţime de amănunte, carĭ ar putea servi la caracterizarea acestuĭ bărbat, însă nimenĭ n'a văzut vre-odată ce se petrece în sufletul luĭ.

(Din „Gazeta Transilvanieĭ)“

BROAŞTE IMPAIATE

Ilustraţiile ce publicăm reprezintă specimenele uneĭ curioase colecţiĭ de broaşte împăiate de un eminent profesor de medicină din Franţa. Această colecţie nu e interesantă numaĭ din punctul de vedere al îndemânăreĭ naturalistuluĭ care a isbutit să dea o rigiditate satisfăcătoare cărnurilor moĭ ale broaşteĭ; e interesantă şi din punctul de vedere al perfecţiuneĭ cu care fie-care tip uman reuneşte trăsăturile, detaliile carĭ caracterizează tipul personificat. Formarea aceste̠ĭ colecţiĭ ne face să vedem la autor un

Doui cismarĭ

spirit de observație, o pătrundere de primul ordin. Toată această lume mică trăește, vibrează, se mișcă, ges-

armur

ticulează, 'afectează atitudinele cele maĭ variate și cele maĭ caraghioase, ia pozele cele maĭ ușoare și cele maĭ baroce.

Un jandarm

E în colecția această un car al luĭ Bacchus, zeiĭ munților Pan și Silene, un tip de avocat gălăgios și sec, un gendarm imperativ și fără milă care duce un copil, o armură solemnă și superbă, doui cismarĭ în exercițiul funcțiuneĭ lor, un cântăreț cu orga transportat de entuziasmul proprieĭ sale muzicĭ, un Harpagon, un ministru cu o mină de importanță, cu nările dilatate de buna părere ce o are despre el, cu pleoapele lăsate în jos de greutatea secretelor de Stat, strângând cu neliniște vastul său portofoliu, etc., etc.

Cum se vede, colecția e cât se poate de interesantă, și va fi judecată demnă să ocupe un loc sub soare în secolul XX.

Blaz.

DIN GROZĂVIILE MĂRILOR

SFÂRȘIT TRAGIC

Era în toamna anuluĭ 1906. Terminasem cu școala și o călătorie peste hotare, în țărĭ maĭ depărtate, era tot ce inima mea de tânăr cerea, o adevărată mulțumire sufletească. Și m'așĭ fi simțit acum nespus de nesuferit, dacă nu mi s'ar fi realizat o asemenea dorință, pentru care am lucrat, încă din primul moment, când am pus piciorul pe pragul aceleĭ instituțiĭ înalte ce se cheamă «Liceu», care,—pentru mine—a fost o adevărată încurajare, o împrospătare a puterilor sleite, în timpul petrecut pe băncile școaleĭ pentru lupta viețeĭ viitoare!..

Nu voiŭ arăta aicĭ, cititorilor, nicĭ tristeța ce m'a cuprins, când am părăsit pământul scump al țăreĭ mele, nicĭ mugetele înfiorătoare ale valurilor măreĭ,—pe care le contemplam pentru prima oară din portul Constanța, unde mă aflam și care m'aŭ umplut de groază în momentele acelea, nicĭ lacrimele ce am vărsat pentru despărțirea de aĭ meĭ, atuncĭ când vaporul se avânta în largul măreĭ, luându-șĭ drumul spre Constantinopol—ținta modesteĭ mele călătoriĭ.

De cincĭ zile cutreeram prin Capitala puterniculuĭ imperiŭ otoman.

Intr'o după amiază, mă preumblam pe «Grande Rue de Péra», una din străzile frumoase ale orașuluĭ, împodobită cu fel de fel de firme străine. Un adevărat babilon, unde s'aŭ îngrămădit străinĭ de toate culorile, pentru a'șĭ câștiga existența zilnică. Și fiind cam obosit—după atâta drum și nopțĭ nedormite—m'am îndreptat către sala «Union française», un restaurant al oteluluĭ „De France", unde, în fața uneĭ cafele, priveam la lumea ce se îmbulzea pe trotuare, și la... cânĭ, ce aicĭ se găsesc, slavă Domnuluĭ!..

Intrasem în discuție cu un străin, ce știa nițel franțuzește, când de la spate, sări un om ca de 40 anĭ, nalt, blând la înfățișare și care mă întîmpină cu cuvintele:

— Il mio fratello! Il mio frattello!

— Il mio fratello! i-am zis și eŭ, aproape involuntar, și din momentele acelea am fost nedespărțițĭ tot timpul, până când urma să mă reîntorc acolo unde, orĭ cum, e maĭ dulce... e maĭ frumos... unde există o maĭ mare mulțumire sufletească, ce pentru mine e astă întreagă țară românească!

Il mio fratello, se numea Cocianco, originar din Milan. Intr'una din zile întrebându-l cum de-a ajuns pe aicĭ, el a prins a spune: De mic copil, încă de când nu terminasem școala primară, am rămas fără părințĭ, fără rude, și, fiind că n'avea cine să mă ajute ca să învăț carte, m'am angajat în urma sfatuluĭ ce mi a dat un cunoscut—ca hamal în portul Triest, maĭ apoĭ ca lucrător, pe un vapor ce făcea curse numaĭ în împrejurimĭ.

Dar o singură dată a fost de ajuns să mă avânt cu vaporașul în largul măreĭ, ca în urmă sufletul meŭ să ia o altă atitudine, să devină dornic de călătoriile pe mare, chiar pe cele maĭ depărtate și maĭ primejdioase de navigat.

De maĭ bine de douăzecĭ de anĭ cutreer mările și oceanele, dar anul trecut era să se termine cu mine.

Observ o schimbare pe fața—prietenuluĭ acum—Cocianco; voiam să'l întreb ceva, dar el continuă:

— Mă aflam încă cu vre-o zece tovarășĭ la Hamerfest, pe coastele Suedieĭ. Plănuisem o vânătoare mare de ursĭ și de foce.

In ziua de 12 Iunie am plecat spre insula Ursuluĭ, unde ne-am odihnit puțin, în urmă ne-am continuat drumul la Keldeweg în Groenlanda, localitate în care nu vânasem de cât hrana necesară întreguluĭ nostru echipaj.

Cu credința într'o vânătoare maĭ fericită, am plecat spre Islanda, dar nedepărtându-ne mult de coasta Groenlandeĭ din cauza unor semne rele ce mereu mă hărțuiau. Când am plecat din Keldeweg era noapte, noapte adâncă, încât numaĭ niște oamenĭ pricepuțĭ și încercațĭ puteau pleca la drum prin locurile acelea singuratice.

Vaporul plutea liniștit pe valurile măreĭ. Și eram par'că mulțumițĭ cu toțiĭ. Departe de zgomotul lumeĭ, de răutatea eĭ, aș fi vrut să nu se maĭ termine cu această stare de lucrurĭ. Dar natura își reclamă drepturile eĭ. Valurile au început a veni din ce în ce maĭ marĭ și izbind vaporul cu putere, îl săltau, il aplecau când într'o parte, când într'altă; vântul bătea

de cocos cu foarfecele tale, dar însă — eŭ îțĭ spun — penru aceasta veĭ deveni din ce în ce mĭ lacom!! Atuncĭ Pan Amma, se maĭ gândi, se răsgândi, şi în cele din urmă zise: *M'am decis!* Imĭ voĭ lua toate aceste darurĭ! Şi la aceste vorbe, bătrânul şi prea înțeleptul Mag, făcu iarăşĭ un semn ciudat cu mâna stângă, cu toate cele cincĭ degete ale mâineĭ stângĭ, şi imediat Pan Amma, deveni mic, mic de tot până ce în sfârşit deveni un rac mic, verde, ce înota în apa profundă, strigând cu vocea slabă: Daţi mĭ foarfecile! daţi-mĭ foarfecile!! Iar femeea omuluĭ, luându-l cu mâna în apă, îl puse iar în barcă şi îĭ dădu foarfecile. Atuncĭ el agită micele-ĭ picioare, le deschise le închise, şi ridicându-se zise: Eŭ pot mânca nucĭ de cocos, eŭ pot a le sparge cojile; eŭ pot a mă ridica pe arborii ceĭ maĭ înalţĭ; eŭ pot respira acum în plină voe, şi eŭ pot găsi un Pusat Tasek sigur, sub fie-care piatră, în apă şi pe pământ. Khun? — Payah khun!" zise prea bătrânul Mag râzând, şi dându-ĭ bine-cuvântarea sa, micul Pan Amma, sări pe marginea luntreĭ în apă. Şi o, ce sprinten era acum! Se putea ascunde cu uşurinţă sub umbra unuĭ fir de iarbă pe pământ, saŭ după o scoică moartă în fundul măreĭ.—Eştĭ mulţumit acum? întrebă bătrânul Mag. — Da! răspunse omul, dar acum trebue să ne reîntoarcem la Pesak, însă e imposibil a vâsli până acolo!! Dacă am fi aşteptat ca Pan Amma să iasă din Pusat Tasek, şi să se fi reîntors acasă, apa de sigur că s'ar fi retras de la sine!—Tu eştĭ un om leneş! zise *înţeleptul mag; aşa vor fi toţĭ fiiĭ tăĭ, leneşĭ ca şi tine! Şi vor fi chiar ceĭ maĭ leneşĭ locuitorĭ de pe faţa pământuluĭ! Eĭ se vor numi* malaesĭ — *lumea leneşă!* Şi ridicând degetul către lună, zise: O pescarule din lună· iată un om căruia îĭ e lene să vâslească până acasă! Trage în lună cu sfoara ta, barca aceasta de pe faţa măriĭ!—Nu! zise omul, dacă eŭ trebue să rămân leneş, pentru întreaga viţaă, fă atuncĭ ca marea să lucreze de două orĭ pe zi pentru mine încontinuŭ! Mă va scuti cel puţin de vâslit!! Iar bătrânul Mag râse şi zise: ,,Payah khun"! Atuncĭ, şoarecele din lună încetă de a maĭ roade aţa, şi pescarul o lăsă jos, până când ajunse la apă, şi trase cu dânsa întreaga mare, afară de Bitang, de Singapore, de Malaca, de Selangor, până când barca ajunse din noŭ la malul fluviuluĭ Perak. — ,,Khun?" întrebă pescarul din lună. — ,,Payah khun!" zise bătrânul Mag; şi adresându-se omuluĭ îĭ spuse: Acum începe marea de se retrage de două orĭ pe zi, şi de două orĭ pe noapte, pentru totdeauna, şi astfel pescariĭ — *numaĭ ceĭ din neamul vostru* — nu vor maĭ avea nevoe de a vâsli! Şi zicând aceste ultime cuvinte, eĭ scoborâră pe malul fluviuluĭ Perak, şi pe urmă merseră să se culce !!!... Acum ascultaţĭ cu toţiĭ: din acea zi şi până astăzĭ, — şi de aci înainte — luna a tras la şi de la dânsa marea, şi a făcut ceea ce noĭ numim fluxul şi refluxul! Câte odată pescarul din lună trage foarte mult marea la dânsul şi atuncĭ noĭ avem ceea ce se numeşte fluxul; câte odată el o lasă înapoĭ încetul cu încetul şi atuncĭ avem ceea ce numim refluxul! Dar nicĭ odată el nu caută s'o tragă şi să n'o maĭ înapoieze, pentru că îĭ este teamă de bătrânul Mag! Iar Pan Amma? Puteţĭ vedea orĭ şi când veţĭ merge la mare, cum toţĭ aceĭ micĭ Pan Amma, îşĭ clădesc câte un Pusat Tasek, sub fie-cre piatră, sub fie-care fir de iarbă; puteţĭ vedea iarăşĭ cum agit micile lor forficele. Şi într'adevăr în unele părţĭ din lume, eĭ staŭ numaĭ agăţaţĭ prin pomĭ, unde se hrănesc cu nucĭ de cocos, după cum a promis femeea omuluĭ luĭ Pan Amma! Dar odată pe an, toţĭ Pan Amma, trebuesc a-şĭ lepăda coajele lor şi a rămâne moĭ, pentru a'şĭ putea aminti de cele ce prea înţeleptul Mag a putut face!! Insă cu toate acestea,—astă-zĭ— nu e frumos a ucide pe aceştĭ Pan Amma, numaĭ şi numaĭ pentru că vechiul Pan Amma s'a purtat aşa răŭ şi ambiţios în acele timpurĭ depărtate!!!

G. Rădulescu-Milcov

Cunoştinţele celor vechĭ despre Africa

A. Demmer arată într'un articol că Lucianus (150 d. Hristos) şi-a bătut joc aşa de grozav de povestirile privitoare la călătoriĭ prin ţările necunoscute lumeĭ greco-romane, în cât a făcut ridicole chiar şi pe cele adevărate ce se maĭ păstrau de la Fenicienĭ şi Cartaginesĭ. Căderea civilizaţieĭ în perioada năvălireĭ barbarilor a dat lovitura de moarte acelor cunoştinţĭ şi Vasco de Gama a trebuit să descopere din noŭ calea în jurul Africeĭ şi adevărul că Africa e înconjurată din toate părţile, la răsărit, sud şi apus, de ocean.

Cunoştinţele celor vechĭ s'aŭ maĭ compromis prin basmele gogonate ce Herodot a primit în scrierile sale de pe auzite.

Tot aşa a făcut Ktesias, care trăi pe la 400 în. de Hristos în curtea regeluĭ Perşilor Artaxerxes. Pytheas, un grec de la Massilia (Marsilia de azĭ), care făcu călătoriĭ pe vremea luĭ Alexandru cel Mare al Macedonenilor, pe lângă amănunte adevărate asupra ţărilor nordice ale Europeĭ, a găsit cu cale să amestece o mulţime de basme despre oamenii monstruoşĭ ca şi aĭ luĭ Herodot şi Ktesias.

Onesikritos, maĭ marele piloţilor amiraluluĭ Nearchos, al luĭ Alexandru cel Mare, a făcut şi el o descriere fabuloasă a călătoriilor făcute din porunca acestuia. Intre altele spune că Alexandru cel Mare a trecut cu flota pe la sudul Africeĭ şi s'a întors în Europa pe la Gibraltar.

Maĭ târziŭ Megasthenes nu se lăsă maĭ pe jos în descrierea Indieĭ.

Cetitoriĭ noştri îşĭ pot face idee de născocirile acestor scriitorĭ de pe Alexandria populară, care tocmaĭ de asemenea oamenĭ e alcătuită saŭ pe temeiul spuselor acestora. Astfel încă din Herodot aflăm că în India s'ar fi găsind furnicĭ marĭ cât vulpile şi tot aşa ne spune Alexandria.

Totuşĭ glumeţul Lucian s'a prea grăbit a numi mincinoşĭ şi a-şĭ bate joc de toţĭ scriitoriĭ vechĭ şi a arunca pata ridicululuĭ şi asupra adevărurilor amestecate cu minciunĭ şi monstruosităţĭ. N'a deosebit ceea ce Herodot, Pytheas şi alţiĭ spuneaŭ ca povestirile altora şi în carĭ eĭ înşişĭ nu credeaŭ, de ceeace văzuseră cu ochiĭ lor saŭ culesesră din izvoare vrednice de credinţă. Totuşĭ afară de Herodot, de Pytheas, etc, aŭ făcut călătoriĭ lungĭ şi grele istoricul Polybius (în veacul al doilea înainte de Hr.) Posidonius (în I-iul în. de Hr.), geograful Strabon (pe vremea luĭ August) şi alţiĭ.

Dar cele maĭ marĭ descoperirĭ geografice le-aŭ făcut în vechime Fenicienĭĭ şi Cartaginesiĭ din interese comerciale, fără să maĭ vorbim de descoperirile datorite războaelor luĭ Alexandru cel Mare şi Romanilor. Vasele fără busolă ale Fenicienilor şi Cartaginesilor aŭ făcut descoperirĭ colosale, cele dintâĭ în oceanul Indian, iar cele de al doilea în oceanul Atlantic, până în Anglia de azĭ şi maĭ departe.

E foarte de crezut că o escadră feniciană a încunjurat Africa, două miĭ de anĭ înainte de Vasco de Gama. Iată ce spune Herodot în această privinţă. ,,Lybia (Africa) e înconjurată de mare din toate părţile afară de acolo unde se leagă cu Asia. Acest lucru l'a dovedit Nechao, regele Egiptuluĭ, pentru întâiaşĭ dată, căcĭ, după ce a părăsit lucrările canaluluĭ ce avea să lege Nilul cu Marea Roşie (şi decĭ să dea putinţa de a merge pe apă din Marea Roşie în cea Mediterană şi viceversa), trimise Fenicienĭ cu corăbiĭ, însărcinându-ĭ să se întoarne pe la Columnele luĭ Hercul (pe la Gibraltarul de azĭ) în marea Nordică (Mediterană). Fenicieniĭ, după ce aŭ trecut prin Marea Roşie, trecură prin Marea Sudică (Oceanul Indian); cum s'a făcut toamnă, s'aŭ coborât pe ţărmul Lybieĭ, în dreptul loculuĭ la care ajunseseră, aŭ semănat şi aŭ aşteptat secerişul; după ce aŭ cules grâul plecară maĭ departe, aşa că după douĭ anĭ aŭ ajuns în al treilea la Columnele luĭ Hercul şi s'aŭ întors în Egipt. Şi aŭ spus, ceeace mie nu mi se pare vrednic de crezare, dar poate să şi creadă cineva că, după ce aŭ trecut de partea cea maĭ sudică a Africeĭ, aveaŭ necontenit Soarele la dreapta? Tocmaĭ această spusă, pe care Herodot nu vroia s'o creadă, face peste măsură de vrednic de crezare lucru, că în veacul al VI-lea înn. de Hristos Fenicieniĭ aŭ încunjurat Africa.

In jumătatea întâia a veaculuĭ al 5-lea înn. de Hr. Cartaginesiĭ aŭ făcut călătoriĭ de descoperirĭ urmând coasta atlantică a Africeĭ de la Columnele luĭ Hercule în spre sud. Avem, din fericire, raportul original al conducătoruluĭ expediţieĭ tradus în greceşte, document nespus de preţios şi care ne arată cum se făceaŭ aceste expediţiĭ antice. In vremea aceea Cartagina era la culmea în-

floririi sale (480 și 450 înn. de Hr.) Pe lângă numeroase colonii pe țărmul nordic al Africei, în Sicilia, Sardinia și Spania, mai avea câteva colonii pe coastele atlantice al Africei în apropriere de Gibraltar, dar foarte căzute.

Ca să ducă oameni în acele colonii și pentru a face altele mai spre sud, Cartagina trimise pe sufetul Hannon. Ii dădu 60 de corăbii cu câte 50 de vâslași și 30.000 de coloniști, bărbați și femei.

,,După ce plecarăm", zice Hannon, ,,dincolo de Columnele lui Hercule și plutirăm două zile, am întemeiat întâiul oraș și l'am numit Thymiaterium (astăzi Mamera); lângă el era un șes întins. Apoi apucarăm spre Apus și ajunserăm la capul Soloeis (azi Capul Cantin), care e acoperit cu copaci deși. Zidirăm aici un templu lui Poseidon și merserăm pe apă jumătate de zi spre răsărit, până ce dădurăm de o mlaștină mare, care nu era departe de ocean și era plină de stuf înalt; erau acolo o mulțime de elefanți și alte animale". După o zi de călătorie încetară mlăștinele, și flota ajunse la cinci colonii cartaginese, unde lăsară coloniști. ,,După ce am plecat de acolo, ajunserăm la un fluviu mare Lixus (Urad Draa,) care izvorăște din Lybia. Pe lângă el își pașțe turmele poporul nomad al Lixiților; de oare ce ne împrieteniserăm cu dânșii, petrecurăm la ei mai multe zile. Dincolo de acest popor locuesc negri neprimitori de străini într'o țară bogată în animale sălbatice, tăiată de munți înalți. In acești munți se spune că ar fi trăind oameni ciudați, Troglodiți (locuitori de peșteri, poate Maimuțe mari), despre cari Lixiții spun că aleargă mai răpede de cât caii. Am luat tălmaci dela Lixiți și-am plutit douăsprezece zile de-a lungul coastei spre sud, apoi iar o zi spre răsărit. Acolo am aflat într'un golf o insulă mică, de cinci stadii (aproape un chilometru) de jur împrejur (insula Arguin la gura râului Rio d'Ouro); acolo făcurăm o colonie, pe care o numirăm Kerne. După drumul ce făcuserăm, am socotit, că se află în dreptul Cartaginei; căci drumul dela Cartagina până la Columnele lui Hercule și de la acestea până la Kerne era de-o potrivă. De acolo, după ce trecurăm un fluviu mare numit Chretes (gura cea mai nordică a Senegalului). dădurăm de-un lac (lacul Nguièr); în lac erau trei insule, mai mari decât Kerne. După ce plutirăm dela acestea o zi, ajunserăm la partea cea mai din mijlocul lacului, peste care se înălțau munți, mari, plini de oameni sălbateci acoperiți cu păr ca dobitoacele, cari cercară să ne împiedice de a debarca aruncând în noi cu pietre. Apoi ajunserăm la alt fluviu larg (Senegalul), plin de crocodili și de hipopotami. De aici ne înturnarăm îndărăt la Kerne". După ce se înzestrară însă cu merinde se întoarseră iarăși spre Sud. ,,De acolo am mers 12 zile spre Sud, dealungul țărmului, care era locuit de negri, cari văzându-ne fugeau; nici Lixiții nu le pricepeau limba. In ziua din urmă am ajuns la niște munți acoperiți c'o pădure bine mirositoare (Capul verde). După ce am înconjurat acești munți în două zile, am dat de-un golf foarte mare (gura fluviului Gambia), pe amândouă țărmurile căruia pământul era șes. Noaptea vedeam acolo pretutindene foc la oareși care depărtare, une locuri mai înalt, alte locuri mai jos".

Locuitorii acestei părți a coastei africane au obiceiu de dau în vremea celor mai mari călduri foc erburilor, pentru a îmbunătăți pământul, și aceste arderi de iarbă sunt adese ori uriașe. Expediția lui Hannon a fost de multe ori spăimântată de acest fenomen neînțeles de Cartaginesi. ,,După ce luarăm apă, plutirăm înainte pe lângă țărm cinci zile, până ce ajunserăm la un golf mare, care după spusa tălmacilor noștri se numește ,,ornul anusului" (golful Bissao, în care se varsă Rio Geba și Rio Grande). In acest golf era o insulă și în aceasta un golf în formă de lac, iar în lac altă insulă (insula Harang). Ne-am coborât acolo și ziua văzurăm numai pădure, noaptea însă multe focuri și auzirăm sunet de fluere, de timpane și strigăte puternice. Ne-a cuprins frica, și proorocii ne-au poruncit să părăsim insula. Plecarăm grabnic și plutirăm pe lângă un țărm, care era plin de flacăra focurilor. și din care se vărsau în marea fluvii de foc. Pe uscat nu puteam merge din pricina fierbințelei. In grabă ne depărtarăm speriați și de acolo după o plutire de patru zile văzurăm noaptea pământul plin de flacări; în mijloc era un foc foarte înalt și mai mare de cât celelalte în cât părea că ajunge până la cer. Ziua văzurăm că era un munte înalt, numit ,,Carul zeilor" (muntele Sagres pe coasta Sierra Leonte). După ce plutirăm de aci trei zile pe lângă fluvii de foc, am ajuns într'un golf numit ,,Cornul Sudului" (golful Sherboro). In mijlocul lui era o insulă, ca și celelalte de mai sus, cu un golf în formă de lac în ea și în acest lac o insulă, plină de oameni sălbateci. Cei mai mulți erau femei păroase, pe cari tălmacii le numeau Gorillas. Fugărindu-i nu puturăm prinde nici un bărbat, căci se cățărau peste stânci și se apărau cu pietre; dar prinserăm trei femei, cari mușcau și zgâriau ne voind să meargă cu noi. Le-am ucis, le-am jupoiat de piele și pieile le-am adus la Cartagina. Apoi nu merserăm mai departe, căci sfârșisem merindele". Maimuțele de cari e vorba aci nu erau Gorili, ci mai de crezut că Șimpanzei. Această insulă locuită de maimuțe până unde au pătruns Carteginesii e insula de astăzi Șerboro, cam la 7 jum. grade la Nord de Equator.

Ce păcat că nu avem și descrierea lui Himilscon privitoare la o călătorie de descoperiri făcută de altă flotă cartaginesă de-a lungul țărmurilor Europei până în Britania mare (Anglia). Kerne a ținut și înflorit multă vreme și în fiecare an trimiteau câte o flotă cu mărfuri (podoabe, oale, vin, etc.) și aduceau de-acolo dinți de elefant, lână, piei de animale, etc. Războaele cu Roma au sfărma însă puterea Cartaginei și odată cu ruina Cartaginei s'au pierdut și începuturile de civilizație pe coastele atlantice ale Africei.

Până aci A. Demmer. Iată însă niște descoperiri noui, cari ne vor dovedi că Fenicienii trebue să fi știut mult mai mult de cât a aflat Herodot. Societatea geografică din Londra a făcut cercetări în Rhodesia prin doctorul Shlichter. Acesta a făcut cercetări și călătorii mai ales în țara Matabelilor și a Mașonilor (15 grade la Sud de Equator până la 25 grade la Sud de Equator). In mai multe locuri din această parte a aflat urmele de netăgăduit de-o civilizație foarte veche.

In ruinele unui oraș la Simbaye s'au aflat numeroase rămășiți, cari amintesc de religia veche a Israeliților, adică de închinarea la soare și stele și deci cari sunt din acea vreme când încă nu se făcuseră evreii monoteiști.

In Simbaye ridicaseră acei vechi locuitori un gnomon uriaș, o coloană verticală, care în acele vremuri vechi slujea pentru a hotărî anotimpurile, căci măsurau lungimea umbrei aruncate de coloană în cursul anului. Schlichter a găsit în jurul coloanei urme de măsurătorile făcute și astfel reuși a afla din ce vreme e această rămășiță de civilizație. S'a putut dovedi care era pe atunci oblicitatea eclipticei (adică ce unghiu făcea planul în care pare că se mișcă soarele în jurul pământului cu planul equatorului pământesc) și, de oarece această oblicitate e supusă la o periodicitate cunoscută, urmează că gnomonul a fost întrebuințat pe la 1100 înainte de Hr. Schlichter mai cercetă ruinele de la Mombo, între Buluwayo și Gwelo; cari sunt mai mici de cât cele de la Simbaye, dar le întrec prin artă și podoabe. Era un număr mare de clădiri, dintre cari cea din mijloc semăna cu templul circular de la Simbaye, celelalte par a fi fost castele întărite și locuințî. Clădirea din mijloc a studiat'o și din punct de vedere arhitectonic și astronomic și o privește ca pe cea mai interesantă ruină la sud de equator. Aci a aflat pe lângă dovezi că se adora Soarele și urme de scoaterea aurului. De aci a scos încheerea că țara Ophir de care se vorbește în Biblie și aiurea se afla în Rhodesia de astăzi. Combate părerile că Ophirul ar fi căutat în India sau aiurea. In orice caz e sigur că pe la 1000 înainte de Hr. se scotea aur mult din aceste locuri. Coloniștii erau Semiți de prin jurul Mărei Roșii, deci Evrei, Fenicieni și Arabi apuseni. N.

CĂTRE CITITORI

Anunțăm pe cititorii noștri că vom publica ori-ce articole interesante privitoare la călătorii sau vânători, în țară sau străinătate, ce ne vor fi trimese.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtiei, în scrisori francate, vor fi adresate direcțiunei **«Ziarului Călătoriilor»**, *strada Brezoianu, 11, București.*

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, CU ÎNCEPERE DE ASTAZI:

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. **Brezoiu**, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la **Industria metalică «Marcu»**, Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu **Littman**, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn **Marin V. Ganea**, șoseaua Mihai-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARȚĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IIE) DE MĂTASE

de la **Bazarul Național** de țesături românești de sub conducerea doamnelor Cosco și Duțescu, calea Victoriei, 110, cel mai eftin și mai bine asortat magazin în toate felurile de lucrări românești de pânză, lână și mătase

UN SALONAȘ DE BAMBU

umpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen **E. A. Pucher**, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie **Ioan Niculescu**, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere *Schmidt & Stratulat*, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme *B. D. Zissmann*, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflate cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin *«Ceasornicăria Colței»*.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeuză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie *Ioan Niculescu*, srada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasoarnice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasoarnice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasoarnice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d-nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: **Memoriile Regelui Carol I**

Anul XII.— No. 712. 10 BANI IN TOATA ŢARA Mercuri, 29 Decembrie, 1910

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an în toată ţara
« 2.60 « ½ « « « «

Redacţia şi Administraţia
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARŢEA —

Cum se sărbătoreşte Crăciunul la Neapole. — (Vezi pag. 4[illegible])

Crăciunul în Neapole

In zilele de Crăciun la Neapole sunt serbări carnavaleşti. Bande de oameni mascaţi saŭ cel puţin travestiţi parcurg străzile. Cofetăriile şi băcăniile se împodobesc cu un fast deosebit, comrcial şi artistic în acelaş timp. Faţadele prăvăliilor sunt ornate cu frumoase şi bogate ghirlande; negustorii şi vânzătoarele îşi anină florĭ la piept şi în păr. Chiar în jurul produselor se pun ghirlande. Brânzeturile sunt împănate cu miostotis. Pepenii chiar poartă o solemnă perucă de florĭ şi cer atenţiunea trecătorilor.

Aceştĭ trecătorĭ sosesc în abondenţă; nu vin în grupurĭ, ci în legiunĭ. Se văd toate costumele. Sunt cavalerĭ din evul-mediu purtând casca, sunt halebardierĭ cu tunicĭ de pe timpul luĭ Carol Quintul; se văd bicornurĭ şi pălăriĭ amintind pe grenadieriĭ luĭ Campionnet, învingătorul Neapoluluĭ, şi husariĭ luĭ Murat, care fu rege o zi la poalele Vesuviuluĭ.

Dar cu orĭ-ce costum s'ar îmbrăca, personagiul cel maĭ important din fiecare bandă este tamburul-major

El, cu bastonul luĭ greŭ şi ornat somptuos, dirige pe ceĭ carĭ trebue să bată tobele, pe ceĭ carĭ suflă în instrumentele de alamă, pe ceĭ carĭ urlă cu tromboanele, miorlăesc cu viorile şi cu clarinetele.

Şi ce aere de eroŭ, de trimfător îş ia când intră într'o prăvălie bine împodobită şi asortată de o tânără negustoreasă cu ochĭ de diamant negru! Comndă orchestreĭ să se oprească şi să privească urechile frumoaseĭ negustorese.

Apoĭ ridicând în sus bastonul dansează şi cântă.

Orchestra nu face atuncĭ de cât să acompanieze vocea tamburuluĭ-major, gestul braţuluĭ săŭ orgolios, mişcarea bastonuluĭ săŭ triumfal. Şi tamburul-major cântă negustoreseĭ un cântec de circumstanţă:

„Era frumoasă, sfânta Maria, mama divină a copiluluĭ Isus; dar şi tu, orĭcine aĭ fi, eştĭ frumoasă şi pntro dragostea ce o avem pentru tine, superbă negustoreasă, vom crăpa înghiţând tot ce veĭ bine-voi să ne oferĭ. Nu te mulţumi să ne înclzeştĭ inimile cu lumina ochilor tăi,cu mierea surâsuluĭ tăŭ,cu vinul vorbeĭ tale. Nu, dă-ne câte-ceva din bunătăţile ce etalezĭ privirilor noastre mâncăcioase, şi tot ce stomacurile noastre va înghiţi, ne va cufunda într'o adevărată beţie, fiindcă mânile tale zeiţă le-a atins! Aide, negustoreasă, dă-ne ceva, orĭ sfărâmăm tot!"

Şi negustoreasa oferă unuia o bomboană, altuia o fructă, fiecăruia câte-ceva, iar dacă e spirituală, tamburuluĭ-major îĭ dă nimic.

Acesta jură atuncĭ pe Hercule că-şĭ va duce trupa de muzicanţĭ aşa de departe că negustoreasa nu va maĭ auzi nimic, se discută, se râde şi mulţimea înaintează spre a cumpăra şi a despăgubi în modul ăsta pe negustoreasă de tot ce a dăruit.

C. Arg.

Expediţia vasuluĭ „Belgica"
spre polul Sud

Expediţia aceasta, din care a făcut parte şi un român, d. Emil Racoviţă, a plecat de la Punta Arenas şi îndreptându-se spre sud a trecut pe lângă insulele Magdalena, Sund, Branock, Boagelkomol, Lapataia şi ajunse în golful sfântuluĭ Ioan la insula Statelor lângă pământul luĭ Graham. Măsurătorile făcute de Gerlache aŭ dovedit că harta amiralităţeĭ engleze e plină de greşelĭ.

Astfel golful Hughes e în adevăr o strâmtoare foarte lungă, care desparte de uscat o insulă. In această strîmtoare maĭ îngustă de cât a luĭ Magelhaen, dar prin care se poate trece din Oceanul cel Mare în cel Atlantic, a călătorit „Belgica" treĭ lunĭ de zile. Lungimea strîmtoreĭ e de 150 de mile, având pe amândouă laturile gheţarĭ şi păreţi stâncoşĭ înalţĭ până la 600 şi 800 metri. Pe uscat şi pe insulele vecine s'aŭ coborât membriĭ expediţieĭ şi aŭ făcut tot felul de cercetărĭ, adunând colecţii de stâncĭ, de minerale, de plante şi de animale. După ce aŭ eşit din strîmtoarea Hughes în oceanul cel Mare, prin presupusul golf Bismarck, Belgica a apucat spre apus către insula luĭ Petru I-iŭ, dar un munte uriaş de ghiaţă i-a închis calea silind-o să apuce spre Sud-Vest, să plutească până la 71°36' latitudine sudică, unde a fost prinsă de ghiaţă şi nevoită a se lăsa purtată încoace şi încolo de insula de ghiaţă, ce se formase în jurul eĭ, pe o întindere de 16 kilometri pătraţi.

Dintre animale maĭ însemnate aŭ aflat foce, asemănătoare cu cele din marea nordică îngheţată, despre carĭ se ştia maĭ de mult că se află în marea sudică de-alungul ţărmurilor continentuluĭ austral. De mare folos pentru expediţie aŭ fost un fel de gâsce numite Pinguinĭ saŭ pe latineşte *Aptenodytes*. Aŭ aflat două specii, una mică şi negricioasă, cunoscută de prin America de Sud şi alta uriaşă cu partea dinainte a gâtuluĭ galbenă. Aceste păsărĭ foarte grase, nalte de un metru şi grele până la 14 chilograme, fiind multe, cu miile, şi foarte uşor de vânat, aŭ dat pentru expediţie carne proaspătă ca şi focele. Compatriotul nostru într'o scrisoare către părinţĭ asigură că biftecurile pregătite din carnea acestor animale antarctice nu lăsaŭ nimic de dorit în privinţa gustuluĭ şi a putereĭ de hrană.

Pe continentul studiat eraŭ şi mulţĭ lupĭ, asemănătorĭ cu ceĭ din insula Statelor, de lângă pământul luĭ Graham, dar de altă culoare şi cu blană foarte bună şi deci de preţ. Aceştĭ lupĭ aŭ ajuns până acolo din America sudică, dar trebue să fie multă vreme de când trăesc despărţiţĭ de semeniĭ lor maĭ nordicĭ, de vreme ce îĭ aflăm cu caractere deosebite. E de însemnat că urşĭ nu se află în insule şi pe continentul austral.

De-o cam dată trebue să ne mulţumim cu aceste ştirĭ până ce darea de seamă a cercetărilor va vedea lumina zileĭ.

In privinţa plantelor aflăm de asemenea că sub zăpadă aŭ aflat un număr mărişor de felurĭ, carĭ aŭ fost cercetate cu microscopul, dar carĭ nu sunt din felurile până acuma cunoscute. Alte amănunte neavând, nevoiţĭ suntem să aşteptăm şi în privinţa aceasta publicarea călătorieĭ.

Un fapt însemnat e dovada ce aŭ dat măsurătorile adâncimeĭ măreĭ, că în adevăr există un continent austral. Pe lângă ţărm şi între insulele vecine cu ţărmul, adâncimea se coboară până la 5000 de metri, iar la o depărtare oareşĭ care spre Nord, de odată adâncimea e de maĭ multe miĭ de metri. Prin urmare e neapărat în jurul poluluĭ Sud un podiş înalt, în parte acoperit cu apă dar care spre Sud ese de-asupra. Aşa dar e greşită ideea acelor specialiştĭ carĭ ajunseră la ideea că în jurul poluluĭ Sud ar fi numaĭ un număr de insule şi că maĭ spre Sud e o mare pe care pluteşte o pătură groasă de ghiaţă.

Din această constatare se vede ce deosebire mare e între polul Nord şi polul Sud. Pe de-asupra acestuia e o mare foarte adâncă, iar Europa, Asia şi America de Nord se întind foarte departe peste cercul polar arctic şi anume Siberia până dincolo de 78 grade, iar Gröenlanda şi altă insulă până la vre-o 83 grade. In jurul poluluĭ Sud e un continent care se întinde până peste cercul polar antarctic în partea de la Sud de America şi de Australia. Marea îngheţată australă e decĭ foarte puţin întinsă, de oare-ce oceanul indian se întinde până la ţărmul continentuluĭ austral. Marea îngheţată sudică se află la sudul oceanuluĭ celuĭ mare, care pe meridianul insulelor Antipode 180 grade longitudine pătrunde până la 85 grade latitudine pe lângă ţara Victoria şi vulcanul Erebus; de asemenea la sudul oceanuluĭ Atlantic, care, pe meridianul 40 grade de longitudine apuseană, pătrunde până la 84 grade, formând marea luĭ George al IV-lea.

Trebue să notăm că însemnătatea cercetărilor în acele regiunĭ face să se pregătească de plecare maĭ multe expediţii, între carĭ una germană, sub

rich von Drygalski şi alta engleză. Cea germană va avea o corabie construită după modelul vestiteĭ ,,Fram" a luĭ Nansen.

N.

CĂLĂTORII IN ARDEAL

Valea Arieşuluĭ. Bistra şi Lupşa

De pe culmea Balomiresei zicând adio Someşuluĭ-Rece, să ne îndreptăm paşiĭ rătăcitorĭ spre miază-zi, în valea Arieşuluĭ. Să străbatem pe această vale în jos, urmărind şerpirea râuluĭ până departe la ţară, unde el părăseşte maiestaticiĭ munţĭ, carĭ iĭ formează leagănul.

Arieşul, ale căruĭ unde poartă aur, are o vale în felul eĭ atât de admirabilă, cu părţiĭ atât de pitoreştĭ şi încântătoare, în cât ele te pun în uimire, te răpesc şi frumuseţea lor îţĭ rămâne pentru totdeauna întipărită în suflet, chiar şi dacă aĭ cunoaşte toate celelalte ţinuturĭ ale romanticuluĭ nostru Ardeal.

Munţiĭ ce împrejmuesc această vale, ,,colţurile" ce iciĭ-colo îşĭ ridică creasta pleşuvă din verdeaţa arborilor, pădurile ce o umbresc, satele resfirate pe malurile apeĭ, văile laterale şi cărările şi drumurile de costişe, ce se rămuresc la dreapta şi la stânga... toate împreună formează un întreg fermecător, un raiŭ pământesc, asemenea căruia nu poţĭ afla la tot pasul, fiecare vale laterală şi limbă de pădure îţĭ înfăţişează câte un peisagiŭ aparte desăvârşit, vrednic de penelul pictoruluĭ.

Astfel ni se prezintă valea Arieşuluĭ dacă străbatem aşa zicând în treacăt, pe rîŭ în jos, trecând din sat în sat şi din staţiune în staţiune, pe drumul ce se aşterne pe malul stâng al Arieşuluĭ. Noĭ însă ne vom opri din loc în loc, ca nimic să nu ne scape din priveliştele fermecătoare şi din rarităţile ce natura le-a aşezat pe aicĭ cu o mână atât de darnică şi măiastră.

Plecând de la Balomireasa spre miazăzi, calea de munte ne duce prin pădurĭ de-adreptul la *Bistra*. Aceasta este cea dintâiŭ localitate ce o întâlnim în cale venind de la Câmpenĭ.

Ea e o comună mare, fruntaşe, cu 3618 locuitorĭ, toţĭ Românĭ. Bistriţa, ca şi celelalte comune ale Moţilor, se află împrăştiată pe un mare teritor; o parte a eĭ e aşezată în valea Arieşuluĭ, de unde se estinde spr comuna Muşca, pe partea dreaptă a Arieşuluĭ, iar alte părţĭ se estind spre miază-noapte pe văile *Bistriţa-Mare* şi *Mică* în sus, până aproape de isvorul acestor riuleţe.

In Bistra a trăit timp îndelungat ca preot, marele metropolit de maĭ târziŭ *Alex. Sterca Şuluţ*, de unde a fost denumit de vicar al Sălagiuluĭ şi apoĭ de episcop şi metropolit în Blaj.

Maĭ în jos pe Arieş dăm în calea noastră de *Lupşa*. Valea este împrejmuită de frumoşĭ munţĭ păduraticĭ, ale căror coaste pe unele locurĭ par a fi nişte uriaşe table de verdeaţă. In dreapta, dincolo de Arieş, se rămureşte muntele *Muşcanilor*, peste care trec cărărĭ de munte din valea Arieşuluĭ la Roşia. Calea ne duce pe lângă frumosul pisc pleşuv *Colţul-Bunărăşeĭ*, care se înalţă dincolo de riŭ, pe malul drept. De aci nu peste mult sosim la *Mănăstirea Lupşeĭ* şi apoĭ la comuna *Lupşa-Mare*.

Mănăstirea Lupşeĭ este aşezată lângă drum, pe malul stâng al Arieşuluĭ, iar maĭ departe în cale ne cad: *Lupşa-Mare* şi maĭ în jos *Valea-Lupşeĭ*.

Lupşa se alcătueşte din 5 părţĭ saŭ sate deosebite, carĭ formează tot atâtea comune bisericeştĭ. Lupşa-Mare şi Valea-Lupşeĭ sunt două din aceste părţĭ aşezate în cale; pe malul drept al Arieşuluĭ se află *Hădărăul*, iar maĭ departe între munţĭ sunt celelalte două *Şasa* şi *Vinţa*. Afară de aceste se maĭ ţin de Lupşa şi crângurile (cătunele) *Mănăstirea* şi *Valea-Şeseĭ*.

Lupşa (cu părţile eĭ) este o comună fruntaşe, cu 3948 locuitorĭ Românĭ şi cu târgurĭ de ţară vestită. Odinioară se afla aicĭ pretură şi scaunul unuĭ protopopiat român. Ea este o comună foarte veche, despre existenţa căreia avem documente istorice. Astfel se ştie, că pe la anul 1325 se afla aicĭ un *cneziat* românesc din cele maĭ vechĭ, care la anul 1366 s'a prefăcut în domeniu feudal de către regele Ludovic I. dăruindu-se familieĭ române *Cândea* (Kendeth), care avusese în stăpânire cneziatul. Maĭ târziŭ, anume la anul 1487, aceste drepturĭ ale Lupşenilor au fost cassate. Din acest timp, am putea zice de mărire al Lupşeĭ, există şi azĭ două monumente, carĭ aŭ fost ridicate pe atuncĭ. Este biserica gr.-cat. din Lupşa-Mare, zidită din piatră şi biserica mănăstireĭ, clădită din lemn. Anul zidireĭ celeĭ dintâiŭ este 1421, iar mănăstirea, unde se aflaŭ odinioară şi călugărĭ, a fost clădită la 1429. Ele sunt unele din cele maĭ vechĭ bisericĭ româneştĭ din Ardeal.

Regiunea pe la Lupşa e foarte frumoasă. In aretul Lupşeĭ-Marĭ, pe partea dreaptă a Arieşuluĭ, se înalţă muntele *Mărgaia*, cu coama lungă, care se termină în un uriaş părete de stâncă, împins pe malul apeĭ. De pe culmea acesteĭ stâncĭ pleşuve avem o privire frumoasă asupra ţinutuluĭ Lupşeĭ. Pe rîŭ în sus în apropiere, vedem înălţându-se muntele *Stârcu* şi maĭ la o parte *Muncelușul*, apoĭ de cealaltă parte pe mal în jos se ridică soaţa Mărgaeĭ, *Mărgăiţa*. Despre aceasta se află la popor o tradiţie. Se spune adică, că în sinul stâncilor, carĭ alcătuesc Margăiţa, s'ar afla comorĭ marĭ şi o cruce de aur, ascunse aicĭ de un craiŭ în zilele din bătrânĭ, pe carĭ însă nimenea nu le poate scoate, de oarece sunt fermecate.

Pe la poalele Mărgăeĭ şi Mărgăiţeĭ curge de vale Arieşul cu unde cristaline, iar valea luĭ dincolo pe malul drept o mărginesc în şir munţiĭ *Măgurai-Dobre*, *Măgura-Păraielor*, *Dealul-luĭ-Mihaiŭ*, *Certeje*, *Runcurĭ*, *Runcurele*, *Pripora* şi maĭ departe de rîul *Pleşul*, etc.

In dosul acestora vedem în zarea depărtăreĭ extinzându-se coama lungă a Munteluĭ-Mare. Munţiĭ amintiţĭ maĭ înainte sunt ramurĭ de ale acestuĭ munte resfirate spre valea Arieşuluĭ.

Muntele-Mare

Muntele-Mare îşĭ are începutul de la Bistra şi Lupşa şi se estinde pe la isvoarele rîuluĭ Iereĭ, resfirându-şĭ braţele pe valea Iereĭ în jos şi spre Arieş. El este un puternic colos de munte cu coaste acoperite cu codri de brad şi fag şi cu poienĭ de păşunat. Pe aicĭ îşĭ aŭ culcuşurile porciĭ sălbatecĭ, carĭ în timpul vereĭ se coboară jos în văĭ, făcând pagube în semănăturĭ; maĭ rar se vede şi câte o căprioară. In întinderea Munteluĭ nu găsim locuinţĭ omeneştĭ, de cât stânele şi colibele păstorilor. Coastele şi văile luĭ în sălbăticia şi singurătatea lor sunt impunătoare. Piscul cel maĭ însemnat este *Neteda*, cu o înălţime de 1829 m. Altă înălţime maĭ însemnată este la *Dube*, spre miază-zi de la Neteda şi la care maĭ uşor putem ajunge de la Lupşa.

De pe culmea acestor piscurĭ avem o încântătoare priveliște, până în cele maĭ marĭ depărtărĭ. Jur împrejur ni se înfăţişează şirurĭ nesfârşite de munţĭ, iar peste coamele lor privirea ne străbate departe înspre mijlocul Ardealuluĭ, la câmpia Turziĭ, iar dincolo de ea zărim munţiĭ hotarnicĭ perduţĭ în ceaţa depărtăreĭ. Pe Neteda, precum şi pe alte piscurĭ şi coaste ale Munteluĭ-Mare adeseorĭ şi prin luna Iunie trage câte o boare rece, care te taie la faţă şi te face să-ţĭ strângĭ mantaua. Dar de aceasta să nu ne mirăm, căcĭ dacă vom cerceta coastele de munţĭ ce se estind spre răsărit de la Neteda, vom da şi pe la mijlocul vereĭ de zăpadă nemeţită, adunată de vânturile erneĭ în nepretnoasa curmătură *Râpa Nemeţuluĭ*.

De Muntele-Mare este legată amintirea luĭ *Pintea-Viteazul*, care a haiducit odinioară prin aceste părţĭ. De la Neteda ceva maĭ spre miază-noapte culmea munteluĭ e împodobită cu o mare lespede de piatră, în formă de pătrunghiŭ. Lespedea e aşezată pe stâlpĭ de piatră, ca o masă, iar în juru-ĭ sunt câţiva bolovanĭ, carĭ ţin locul scaunelor. Aceste pietre se numesc *Masa luĭ Pintea*, saŭ şi numaĭ *Masă*. Din bătrânĭ a rămas vorba, că masa aceasta, aşa cum se află azĭ, a fost aşezată pe cumea munteluĭ de 7 voinicĭ de aĭ luĭ Pintea-viteazul, ca el să aibă unde ospăta cu soţiĭ săĭ în mijlocul codrilor.

Timpul când a trăit Pintea-viteazul nu se ştie, dar se spune, că el şi-a tras obâ-

şia din comuna Ocolişul-Mare şi a fost un viteaz fără păreche pe vremea luï. Glonţul de puşcă nu-l prindea, de oarece o babă vrăjitoare care i-a fost moaşe, l-a fermecat la naştere. Numaï în un singur loc puteaï să-l răneştĭ şi acesta era la gât dinainte (mărul luï Adam).

Când a ajuns Pintea holteiŭ şi-a luat calea spre codru, unde s'a însoţit cu alţĭ voinicĭ, carĭ în curând l-aŭ ales de căpitan, recunoscându-ĭ vitejia. De aci înainte domniĭ străinĭ, apăsătoriĭ poporuluĭ, tremuraŭ şi numaĭ la auzul numeluĭ luĭ Pintea. Vestea despre vitejia luĭ a ajuns, aşa spun bătrâniĭ, până la împăratul, care de câte orĭ era strâmtorat de duşmanĭ, îl chema în ajutor. Dar pe cât era de iubit de popor, între care împărţea averile domnilor, şi pe cât de mult era preţuit de către împăratul, tot atât, ba maĭ mult era urgisit din partea domnilor, carĭ căutaŭ fel de fel de prilejurĭ şi curse spre a-l răpune. In sfârşit şi-aŭ ajuns scopul prin mijlocirea unuĭ vânzător.

Intre voiniciĭ luĭ Pintea numaĭ unul singur ştia despre secretul luĭ Pintea, că unde îl prinde glonţul. Acest secret îl aflase vânzătorul, pe care Pintea îl iubea mult, chiar din gura căpitanuluĭ. El vându taina domnilor în schimbul făgădueliĭ, că dacă va împuşca pe Pintea îl vor înzestra cu câteva sate cu iobagĭ, îĭ vor da banĭ cu ferdèla şi pe cea maĭ frumoasă din fiicele lor de nevastă. Şi vânzătorul şi-a împlinit făgăduiala, a puşcat pe Pintea, după cum spune tradiţia, în oraş la Oradea-Mare. Domniĭ însă în loc să-ĭ deie cele făgăduite, i-aŭ tras un glonţ în cap, ca unuĭ vânzător nemernic.

Poporul a deplâns multă vreme moartea luĭ Pintea, iar Domniĭ aŭ trebuit să dea despăgubirĭ împăratuluĭ câteva fertele de galbenĭ pentru că aŭ stins viaţa luĭ Pintea-viteazul.

O şcoală pentru mame

In acest stabiliment creat la Berlin de cât-va timp, mamele sărace şi carĭ nu pot să dea copiilor lor jucăriĭ, învaţă să fabrice ele însăşi obiectele carĭ fac bucuria copiilor lor.

In mahalalele Berlinuluĭ, mamele învaţă să facă jucăriĭ pentru copiĭ

Cursurile se ţin seara într'o sală mare din cartierul poporuluĭ şi au maĭ mult de 200 de eleve. Este uşor de înţeles că în apropierea sărbătorilor, cererile fiind numeroase, multă lume este refuzată.

Câte-va lecţii, de altfel, sunt suficiente mamelor celor maĭ puţin îndemânatece, să poată a întocmi o cărioară.

Şi jucăriile sunt foarte eftine. Un aeroplan de pildă costă 1 pfenig; chiar păpuşile carĭ cântă, nu costă maĭ mult.

Doru.

REZULTATELE ŞTIINŢIFICE
ale luĭ Nansen la polul nordic

Nansen a vorbit la congresul naturaliştilor în München şi la al geografilor în Berlin, arătând pe scurt ce descoperirĭ ştiinţifice a adus călătoria făcută cu «Fram».

Se ştie că planul expediţieĭ s'a întemeiat pe încrederea că este un curent puternic de apă dela strâmtoarea luĭ Bering peste pol, până la coastele răsăritene ale Grönlandeĭ. Nansen credea că, ajutat de acest curent, vasul său, după ce va fi prins în gheţurĭ, va fi împins peste pol.

In împrejurimile poluluĭ se credea că va fi pământ întins. Aşa, amiralul Greely, vorbind de planul luĭ Nansen, zicea: «Ştiam aproape tot aşa de sigur ca şi când am fi văzut, că în acele regiunĭ necunoscute se întinde pământul de pe care vin munţiĭ de ghiaţă cu partea de de-asupra lătăreaţă şi ghiaţa aşa numită palaiocrystică».

Nansen a mers cu «Fram» dela Vardö în Norvegia pe la sudul Novaieĭ Zemleĭ şi apoĭ de-alungul ţărmuluĭ nordic al Siberieĭ. Pe acesta a aflat dovezĭ că şi pe-acolo a fost o epocă glacială, descoperind fiordurĭ ca şi ale Norvegieĭ, regiune morenice etc., şi chiar bucăţĭ marĭ de stâncĭ aduse odinioară de gheţarĭ şi munţĭ plutitorĭ de ghiaţă, din munţĭ foarte depărtaţĭ la sud. De-alungul insulelor Liacov sau Siberia-Nouă, înaintă «Fram» spre nord şi curând dădură de mare adâncă. De unde pe aproape de Siberia, adancimea era de la 30—50 de metri, deodată deteră peste 3000 şi apoĭ chiar 4000 metri de adâncime şi asta în tot timpul cât a fost dusă «Fram» de gheţurile în carĭ era prinsă. Aceasta e una din cele maĭ marĭ descoperirĭ geografice ale luĭ Nansen. Maĭ înainte se credea că Marea îngheţată nordică trebuia să fie foarte puţin adâncă şi că în regiunea poluluĭ se va fi aflând un continent legat cu şirul insulelor Siberieĭ-Nouĭ şi decĭ că dela Marea de Bering până la Grönlanda trebuia să fie numaĭ o cale puţin adâncă. In loc de aceasta, e mare adâncă şi se întinde de bună seamă până la pol chiar. In adevăr, nu se ştie încă până la ce depărtare se întinde grupa de insule dela nordul Americeĭ, dar în orĭ-ce caz la pol e mare adâncă.

Această adâncime nu e în legătură cu a Oceanuluĭ Atlantic; dela Grönlanda până la Norvegia e fundul înălţat şi adâncimea e abia de câteva sute de metri. Prin urmare marea profundă polară, e o mare de felul celeĭ mediterane.

Din pricina aceasta circulaţia apelor e cu totul altfel de cum ne-am fi putut închipui. La suprafaţă temperatura e de $1^1/_2$ grade sub zero, decĭ aproape la temperatura îngheţuluĭ pentru această apă sălcie. Cu adâncimea merge crescând şi temperatura şi sărătura. Aşa că apa dela suprafaţă e maĭ puţin sărată decât a Oceanuluĭ Atlantic; cea dela 200—250 de metri e ca şi a oceanuluĭ de sărată şi fiind maĭ grea, nu se poate urca la suprafaţă. La adâncimea de 800 de metri temperatura e zero, apoĭ scade, dar nu maĭ jos de—0.7 grade,

iar la cele maĭ marĭ adâncimĭ e de —0.5 grade.

Iată de ce apa mărei polare e despărțită limpede în două păturĭ; una rece până la 250 de metri de la față și alta maĭ caldă și maĭ sărată de la 250 în jos. Aceasta e apa oceanuluĭ atlantic orĭ a gulfstromuluĭ. Căldura apeĭ adâncĭ se datorește maĭ ales gulfstromuluĭ, dar și curentuluĭ cald ce trece prin strîmtoarea luĭ Bering, iar pătura cea maĭ adâncă se încălzește și din pricina căldureĭ pământuluĭ. Apa de la față e relativ dulce din pricina câtimeĭ marĭ de apă adusă de fluviile siberiene și produsă prin topirea gheței. In pătura de gheață polară, se fac în vremea vereĭ întinse lacurĭ de apă dulce.

Din pricina că apa caldă cade la fund, ghiața se formează cu ușurință la suprafață și clima e maĭ mult asemănătoare cu cea continentală de cât cu cea marină. Dacă n'ar fi apa dulce a fluviilor, am avea climă maĭ rece și ghiață maĭ puțină. Dacă n'ar fi apa gulfstromuluĭ, ar îngheța oceanul acesta până la fund și răceala ar fi mult maĭ mare. Acuma cea maĭ mare răceală în regiunile aproape de pol e de—53, pe când în Siberia e de—68, adică 15 grade maĭ jos.

Curentul așteptat de Nansen s'a aflat, dar mult maĭ slab de cum se credea. „Fram" a înaintat maĭ mult din cauza vântuluĭ care impingea gheața și nu din a unuĭ curent marin. Asta explică și drumul în zigzag al corăbieĭ. De la 24 Septembrie 1894 și până la 30 Septembrie 1895, Fram a făcut 1490 de mile marine, dar s'a depărtat de punctul de plecare numaĭ cu 380 de mile. Maĭ rău era vara; de la 14 Maĭ până la 27 August a făcut 306 mile, dar a înaintat numaĭ 8 mile. Vânturile pricinuiaŭ și apăsările cele marĭ ale gheței, maĭ ales primăvara și toamna, și stăteaŭ aceste apăsărĭ în oare-șĭ care legătură cu fluxul și refluxul.

Pretutindene a aflat viață animală și vegetală. In lacurile de apă dulce, de carĭ am vorbit, a aflat numeroase diatomee și alge, speciale mărilor polare. Și în adâncimĭ a aflat viața. Vara se vedeaŭ urme de viață maĭ înaltă până la cele maĭ marĭ latitudinĭ. Păsărĭ se aflaŭ vara pretutindenĭ; câinĭ de mare și foce se aflaŭ dese orĭ, în vara întâia aŭ aflat un marsuin la Nord de insulele Siberieĭ nouă. Narvali s'aŭ aflat pe la 84 gr. de latitudine și la 85° se văzură urme de vulpĭ; de asemenea urșĭ polarĭ se aflaŭ pretutindenĭ.

Experiențe aŭ arătat că se poate dura o corabie pe care apăsările gheței să n'o poată zdrobi și de pe care se pot face minunat observațiĭ magnetice, meteorologice etc. In deosebĭ a măsurat intensitatea gravităței și a găsit'o normală. Cele maĭ fine observațiĭ magnetice se pot de asemenea face pe o asemenea corabie înțepenită în ghețurĭ.

Nansen crede că «Fram» intrând chiar prin strâmtoarea de Bering și lăsându-se să fie prinsă ceva maĭ la Nord sau Nord-Ost, de acolo ar fi dusă chiar pe la pol și în timp de patru sau cincĭ anĭ ar ajunge la coasta Grönlandeĭ, adunând tot-odată prețioase observațiĭ științifice în cursul acesteĭ călătoriĭ.

Vox.

CARLO PALADINNI

POVESTEA LOR...

Intr'un timp foarte depărtat, trăia în China un conte, care avea o singură fică numită Li-Chi; de un an de zile îĭ murise nevasta. Amândouĭ, tată și fică, locuiaŭ acum într'un frumos castel. Contele avea numeroase locuințe pentru servitorĭ, avea păsărĭ și animalele cele maĭ frumoase din împărăție, avea arborĭ și florĭ ce numaĭ în mândrele luĭ grădinĭ se puteaŭ găsi; cu un cuvânt totul arăta că el trebue să fie foarte bogat. Li-Chi era o copilă frumoasă, grațioasă și elegantă. Se îmbrăca cu stofele cele maĭ fine și maĭ frumoase, cu colorile cele maĭ delicate și bătătoare la ochĭ. Culoarea ștofelor preferată de dânsa era cea piersicie, ornată cu broderiĭ, cu fluturĭ de aur, cu crisanteme și peoniĭ (plantă și floare) de argint.

Dacă cineva ar fi avut prilejul să admire pe Li-Chi la lumina luneĭ, stând în balcon și având în păr împletite florĭ din cele maĭ frumoase, ar fi socotit, de sigur, că e o zână căzută din cer și cu drept cuvânt ar fi putut spune că ea merita a fi soția unuĭ principe. Dar Li-Chi nicĭ nu se gândea și nicĭ nu voia să se căsătorească cu un principe; ea era înamorată de Chang, tânărul și distinsul secretar al tatăluĭ săŭ, care locuia în apropierea palatuluĭ, într'o vilă construită pe marginea uneĭ micĭ insule a lacului din fața balconuluĭ lor. Tatăl săŭ, din contra, visa o căsătorie strălucită pentru Li-Chi și era foarte necăjit din cauza acestuĭ amor, care distrugea toate chibzuirile și ambițiunile sale. Și de la un timp el opri pe secretarul săŭ de a maĭ intra prin castel, ordonându-ĭ de a lucra în singurătatea de pe insula laculuĭ.

Astfel înamorațiĭ nu se maĭ puteaŭ deloc întâlni; se mulțumiră a se iubi din depărtare și în secret. Iar contele, fără ezitare și fără nicĭ un scrupul, logodi pe fica sa cu Ta-jiu, un duce foarte bogat, dar în acelaș timp foarte... bătrân.

Li-Chi nu văzuse nicĭ odată pe Ta-jiu, nu știa nicĭ cine este, nicĭ unde locuește, pentru că el locuia la Peking, unde ocupa o înaltă funcțiune pe lângă împărat. Intr'o seară, când Li-Chi privea melancolic luna, din balconul de la salon, gândindu-se la iubitul săŭ, contele se duse la dânsa și, fără nicĭ o introducție, îĭ spuse că a hotărît să-ĭ dea de bărbat pe o persoană destul de renumită.

— Nu, nu!—suspină dureros frumoasa copila. Eu iubesc pe Chang și nu mă voiu căsători cu altul.

— Chang nu va fi nicĭ odată bărbatul tău!—zise contele răstit. Te-am promis luĭ Ta-jiu, căreia tu îĭ veĭ deveni soție înainte de a înflori portocaliĭ. In această oră chiar și împăratul știe aceasta.

Atuncĭ doar salcia plângătoare înflorise, pentru că acest arbore trist și tot așa de simpatic și caracteristic—ornament nelipsit în China, pe malurile lacurilor și rîurilor — înflorește în primele lunĭ ale anuluĭ, pe când portocaliĭ înfloresc către sfârșitul primăveriĭ.

Și astfel, până să se serbeze căsătoria, trecură maĭ multe săptămânĭ. Cu toate acestea Li-Chi, în toate diminețile și serile, arunca o melancolică privire spre ramurile de portocal ce împodobeaŭ fereastra camereĭ sale de culcare.

Și une orĭ, cu inima plină de jale și de amar începea să plângă ceasurĭ întregĭ, tot gândindu-se la iubitul eĭ. Chang o fi murit? se întreba ea adesea; cine știe, poate el de mult m'o și fi uitat! e oare posibil ca el, Chang, să nu mă maĭ iubească? Să nu se maĭ gândească el la mine?! Dar Chang nu era mort, și nicĭ nu o uitase; o avea tot mereŭ în minte; se gândea la dânsa ziua, iar noaptea o visa. Intr'o seară, el putu în sfârșit a'ĭ trimete un bilet. Li-Chi ca de obiceiŭ era la balcon, rimând în minte duioase versurĭ de amor, și privind lacul în ale căruĭ unde se oglindea mărețul lor castel, când, zări o mică barcă, ce venea cam ferită pe apa lucie a laculuĭ. Ea, numaĭ de cât scoborî, și găsi o nucă de cocos în barcă—la picioarele sale; și desfăcând-o cu ușurință, găsi înăuntru o foae de hârtie, pe care dânsa citi: «Când florile salcieĭ plângătoare vor cădea la pământ, iar florile portocalilor se vor deschide pline de viață și mirositoare la prima suflare a auroreĭ, spune-mĭ frumoasa mea iubită,

va putea cine-va să despartă inimele noastre?!» Li-Chi, atuncĭ, luă o foae de hârtie dintr'un carnet ce'l ţinea ascuns în sân, şi scrise repede răspunsul: «Când petalele portocalilor vor eşi la lumină, nouă nu ne maĭ rămâne de cât a plânge trista noastră soartă, saŭ a fugi împreună, departe, departe de aicĭ! Fiĭ tare, silitor şi prudent, pentru a câştiga premiul sincerităţeĭ tale şi al amoruluĭ nostru»! In China limba este foarte înflorită vorbind de lucrurile cele maĭ comune; închipuiţi-vă apoĭ când douĭ înamoraţĭ îşĭ vorbesc şi îşĭ scriu! Li-Chi, mulţumită de reuşita sa, puse biletul în coaja nuceĭ de cocos, aşeză înăuntrul miceĭ bărcĭ o candelă cu lumina albăstrue—şi aceasta făcută—impinse barca amoroasă către propriul destin. După aceea se urcă iarăşĭ sus la balcon, de unde urmări cu ochiul mica barcă şi lumina ce strălucea liniştită. Peste tot, acum, domnea tăcerea cea maĭ adâncă. Dar Li-Chi, cu toate acestea, i se părea că aude «salcia plângătoare» ce-ĭ murmura cu un ton nesfârşit de dureros:

«Prea târziu! prea târziu!» Şi în acelaş timp, o voce subţire şi suavă aceea a portocalilor—părea că'ĭ ţipă la ureche: «Noĭ suntem aicĭ, aicĭ, pentru a vedea în curând lumina! Mâine dimineaţă noĭ vom deschide petalele la prima suflare a auroreĭ; şi atuncĭ tu frumoasă şi nefericită Li-Chi, va trebui să'l eĭ de soţ pe Ta-Jiu! Chang, pe marginea opusă a laculuĭ, aştepta cu nerăbdare, până când mica şi sprintena barcă ajunse lângă dânsul. Şi când citi frumoasele cuvinte ce scumpa sa iubită le scrisese, surîse de bucurie; surîse cu ochiĭ clipind din pleoape, căcĭ astfel râd Chineziĭ; dar când râd, o fac din toată inima.

După ce citi acele dulcĭ cuvinte, Chang se îndreptă cu inima plină de bucurie, către casa grădinaruluĭ, care nu era aşa de departe de a sa, şi'l chemă pe dânsul şi nevasta sa carĭ îşĭ câştigaseră o mare reputaţie, cultivând cu artă şi cu succes nouĭ şi foarte rarĭ speciĭ de „nimfee" (o floare de apă) din cele maĭ frumoase culorĭ. «Sunteţĭ informaţĭ de ziua când va sosi Ta-Jiu»? îĭ întrebă el. «Serbarea căsătorieĭ va avea loc Jouia viitoare, tocmaĭ atuncĭ când vom avea plină lună. (Grădinarul zise „luna fericită" pentru că aşa se chiamă în China, luna plină!) Stăpânul nostru, a ordonat să'ĭ preparăm fasanĭ, găinĭ, mierloĭ, din pădurea cea galbenă în cantitate cât se poate de mare»!

— Şi multe case de vinurĭ din Occident şi furnizorĭ de covoare, aŭ trimes în dar produsele lor împăratuluĭ — adăugă nevasta-sa. Şi lăzĭ pline cu cutiĭ cu stridiĭ—adăugă tot ea în urmă.

— Servitoriĭ vorbesc că Ta Jiu, a dăruit logodniceĭ sale o casetă plină cu giuvaere şi pietre preţioase, cum nicĭ nu s'aŭ maĭ văzut până acum! zise grădinarul—şi un colan de perle şi mărgăritare marĭ ca ouăle de rândunică!

— De porumbel! nebunule! îl întrerupse femeea.

— Ba de rândunică proastoo! răspunse bărbatul.

— De porumbel! de porumbel! repeta bătrâna cu o insistenţă furioasă.

Chiar şi în China, grădinariĭ ce trăesc în mijlocul florilor şi sunt socotiţĭ ca ceĭ maĭ pacinicĭ locuitorĭ, sunt din contrane politicoşĭ, se ceartă adeseorĭ, saŭ cu stăpânul sau cu clientul, şi în lipsă de aceştia se cert şi se bat între dânşiĭ! Chang, care nu azista pentru prima oară ca martor lao astfel de ceartă, le spuse că ouăle de rândunică sau de porumbel pe dânsul nu'l interesau de loc.

— Maĭ bine—zise el soţilor—puteţĭ să'mĭ procuraţĭ o îmbrăcăminte de servitor, ajutându-mă în acest mod de a putea intra în palat în ziua când se va serba căsătoria?

— Aceasta e imposibil!—răspunse grădinarul dând din cap cu gravitate.

Bătrâna pereche cunoştea destul de bine toată istoria de amor a luĭ Chang, şi l'ar fi ajutat chiar acum, căcĭ de altfel erau nişte oamenĭ destul de bunĭ, dar se temeau de a nu fi descoperiţĭ şi daţĭ afară din serviciu! Căcĭ cine ar fi putut să'Ĭ displacă sau să nu se supună puterniculuĭ şi prea bogatuluĭ conte, sau a procura neajunsurĭ acestuĭ secretar al Impăratuluĭ??!

Puţinele zile ce maĭ rămăseseră pînă la efectuarea căsătorieĭ se scurseră repede şi toţĭ erau acum ocupaţĭ cu preparativele necesare. Servitoriĭ alergau de colo până colo, iar contele dădea în toate părţile ordine. Sala banchetuluĭ de nuntă fu decorată cu tapetele cele maĭ preţioase şi cu florile cele maĭ rare. Peste tot atârnau ghirlande şi lanterne cu formele cele maĭ fantastice. Toată lumea era fericită, afară de Li-Chi, care şedea melancolică în balcon, mută şi mâhnită de durere, pe când ochiĭ săĭ se îndreptau către singuratica vilă care închidea într'însa obiectul gândurilor sale.

In dimineaţa nunţeĭ — o splendidă dimineaţă, liniştită şi plină de viaţă—portocaliĭ erau plinĭ de florĭ, carĭ răspândeau în aer un parfum îmbătător, pe când ultimele florĭ ale sălcieĭ plângătoare căzuseră la pământ moarte şi îngălbenite. Şi întocmaĭ ca acele foĭ i se păru Li-Chi-eĭ că i se spulberaseră ultimele sale iluziĭ; şi, ne maĭ având puterea de a sta în meditaţie, părăsi balconul şi se retrase în camera sa de culcare, cu capul între mâinĭ şi cu ochiĭ înecaţĭ în lacrimĭ; în timp ce servitoriĭ, veselĭ şi mândri, se pregăteau a'ĭ arăta bogatele stofe de mătase ce i le dăruise Ta-jiu. Erau aproape toate de culoare albastră, un albastru palid, apoĭ galbene-deschise, de purpură, cu broderiĭ în aur şi argint şi un costum complect strălucea, împodobit cu florĭ de portocal şi de dantele despărţite prin trandafirĭ roşiĭ.

Li-Chi clătină cu tristeţă frumosul eĭ cap de fecioară şi exclamă:

— Eu nu voiu purta nicĭ odată aceste rochiĭ de culoarea portocaluluĭ! Plecaţĭ cu ele din faţa mea!

In timpul prânzuluĭ, Ta-jiu trimise servitoriĭ să aducă frumoasa cutie cu giuvaerurĭ. Această cutie, despre care vorbiseră grădinarul şi nevasta sa, avea aproape mărimea uneĭ lăzĭ şi erau în ia diamante şi rubine de mărimĭ exstraordinare, cum nicĭ împăratul nu poseda. Colanul acela de perle, marĭ cât ouăle de rândunică, trebuia ocolit de cincĭ orĭ în jurul gâtuluĭ pentru a fi purtat de cineva.

In fine, cu vorbe pline de duioşie, cele patru cameriste ale Li-Chi-eĭ veniră s'o înştiinţeze de ceremonia nupţială, aducându-ĭ în acelaş timp un frumos costum de mătase albastră, brodat cu fluturĭ de aur,— simbol al fericireĭ conjugale, în China. Apoĭ îĭ prezentară colanul de diamante şi cutia cu giuvaerurĭ şi pietre preţioase. Alţiĭ îĭ spuseră că împăratul chiar îĭ va face onoarea de a lua parte la masă.

Şi pe când toţĭ se aşteptau ca Li-chi să se simtă foarte încântată de toate acestea şi mândră de a deveni soţia unuĭ duce, ea le zise deodată:

— Acum lăsaţi-mă singură!

Se simţea în adevăr foarte obosită de acele discursurĭ linguşitoare prin care i se glorifica căsătoria sa cu Ta-jiu. Si-Chi avea acum nevoe de puţină singurătate şi de a nu fi turburată de nimenĭ câteva minute; voia de altfel să vadă dacă florile sălcieĭ plângătoare căzuseră toate şi dacă portocaliĭ înfloriseră sau dacă Chang nu-ĭ trimisese poate o altă scrisoare pe liniştitele unde ale laculuĭ; dar pe lac nu se vedeau decât trandafiriĭ şi frunzele tremurânde ale plăpândelor «nimfee».

La ordinul eĭ, cameristele plecară; una dintre ele însă se întoarse numaĭ decât şi îĭ spuse că un servitor străin doreşte să'ĭ vorbească.

— Aduceţi-l aci! — porunci ea cu resemnare.

Imediat intră un tânăr, îmbrăcat cu o haină lungă şi în cap cu o pălărie mare de paie, care îĭ ascundea întreaga-ĭ faţă. Indată ce uşa fu închisă, el îşĭ scoase pălăria şi făcu o

adâncă salutare. Li-Chi, uimită, recunoscu atuncĭ în persoana servitoruluĭ pe însuşĭ iubitul eĭ Chang. Pentru moment ea nu'şĭ crezu ochilor, dar când Chang se repezi la dânsa şi o strânse cu putere la piept, sărutând-o de repetite orĭ - aşa cum numaĭ douĭ tinerĭ înamoraţĭ se pot săruta,—Li-Chi se convinse că se află într'adevăr la sânul iubituluĭ-său.

Venise pentru a o salva şi a o duce cu dînsul departe, departe, unde vor putea găsi adevărata fericire.

— Cum aĭ putut ajunge pînă aicĭ? îl întrebă Li-chi, surâzând de bucurie.

— Iubita mea,—zise Chang răsucindu-şĭ nasturiĭ dela haină — m'am travestit ca servitor şi când ajunseĭ la uşa săleĭ unde se dădea banchetul, fiind toţĭ ocupaţĭ, nimenĭ nu mi-a dat atenţie. Profitând de aceasta, mă furişaĭ după paravanul unde se făcuseră preparativele pentru masă şi încet-încet am putut ajunge, neobservat de nimenĭ, pînă accolo unde mă intâlniră treĭ servitoare.

— Şi aceastâ haină? întrebă Li Chi arătând tunica de pe dânsul.

— Am găsit-o din întâmplare după acel paravan! Şi acum, iubita mea, cum te veĭ travesti tu? Trebue să te furişezĭ ageră ca o pisică, până la paravan, vom traversa sala banchetuluĭ şi vom eşi apoĭ în grădină prin poarta din mijloc, pe urmă vom merge fără grijă până la casa grădinaruluĭ.

Cu o aruncătură de ochĭ prin cameră, Chang zări o îmbrăcăminte a uneĭ bătrâne servitoare şi luând-o numaĭ de cât îĭ trebui Li-Chi-eĭ numai un minut ca să se îmbrace cu ea. Singurĭ pantofiĭ îĭ rămăseseră descoperiţĭ şi Chang observă:

— Ce importă? răspunse Li-Chi, radiind de fericire; eu voĭ întrebuinţa atâta agerime şi uşurinţă, în cât nimenĭ nu mă va putea recunoaşte! Şi Li-Chi, dădu luĭ Chang caseta cu giuvaere. Chang nu trebuia să ia aceea casetă pe care bătrânul Ta-Jiu o dăruise Li-Chi-eĭ, dar se vede că dânsul nu cunoştea conţinutul preţioaseĭ casete, şi nu avea de alt-fel timp pentru a întreba ce conţine!

— Florile salcieĭ plângânde, sunt toate căzute acum la pământ, scumpa mea iubită; vom fugi de acum iute ca şi vântul, dacă nu vom fi observaţĭ, zise Chang cu oare-care bănuială.

— Şi dacă tatăl meu, mă va prinde? întrebă Li-Chi.

— N'avea teamă! Eu am rugat dinainte pe ceĭ 4 uriaşĭ aĭ lacului, de a nu lăsa pe nimenĭ să ne poată lua înapoĭ. Şi dacă cine-va va putea ajunge până la noĭ, când vom fi în pericol, aceĭ uriaşĭ ne vor schimba în două stele strălucitoare, sau poate în doĭ porumbeĭ! decĭ fiĭ curagioasă şi ţine în minte cele ce ţi-am spus!

— Singurul lucru ce'l voĭ purta în minte, este acela de a nu mă separa de tine nicĭ odată! răspunse Li-Chi cu duioşie.

După ce au trecut fără grije grădina, Chang conduse pe iubita sa şi trecând peste puntea de pe lac, el o ţinea de mână, întocmaĭ cum fac mamele cu copiĭ ceĭ micĭ. Dar micile picioruşe ale Li-Chi-eĭ, precum şi greutatea extra-ordinară a caseteĭ cu giuvaere, nu le permitea a merge cu atâta iuţeală; astfel că de-abia trecură pun'ea de pe lac, şi eĭ văzură în urmă pe conte, tatăl Li-Chi-eĭ, că galopă cu o mare iuţeală după dânşiĭ, cu un biciu în mână!! Opriţi-vă! opriţi-vă! urla el, apropiindu-se din ce în ce maĭ mult.

— Nimenĭ nu-mĭ va ajuta să arestez pe neruşinatul tâlhar, care mi-a răpit prin vicleşug copila?

Şi învârtea necăjit biciul în aer.

Chang, atuncĭ, puse pe Li-Chi în faţa sa, iar el cu caseta mergea în urmă, pe când, nu departe de eĭ, venea urlând contele, învârtind biciul în aer!! Dar aceĭ bunĭ uriaşĭ, carĭ doreau şi dânşiĭ fericirea şi libertatea celor doĭ înamoraţĭ, şi carĭ văzusără că contele câştiga tot maĭ mult teren—aproape să'l şi ajungă pe Chang - ziseră:

Dacă îĭ va prinde, îl va bate până la sânge pe Chang şi va face prisonieră pe fiica sa pentru toată viaţa; nicĭ o scăpare nu e posibilă.

Atuncĭ, unul dintre urieşĭ zise: Iĭ vom schimba pe aceştĭ tinerĭ în douĭ porumbeĭ, ce veşnic vor sbura pe cerul albastru; îĭ vom transforma în doĭ porumbeĭ, ce vor purta pentru vecie cu dânşiĭ credinciosul lor amor!

In momentul când contele era gata să pue mâna pe Chang şi a'l trage înapoĭ, caseta cu diamante şi rubine căzu în lac şi pif-paf, Chang şi Li-Chi se schimbară imediat în 2 frumoşĭ şi graţioşĭ porumbeĭ.

Şi chiar în clipa aceea eĭ îşĭ luară sborul, pe când demnitarul rămăsese încremenit de spaimă, şi de această minune neaşteptată. Şi rămase acolo cu ochiĭ perduţĭ în depărtare cu biciul în mână.

Diamantele şi toate pietrele preţioas îşĭ găsiră pacea în fundul lacu luĭ care dintr'o dată deveni neţărmurita mare a Chineĭ, marea Galbenă.

In China acum, după atâtea secole s'a format o societate anonimă, de speculatorĭ englezĭ, pentru a căuta în apă aceea imensa bogăţie. In urmă contele s'a intors acasă inebunit.

Se povesteşte că Chang şi Li-Chi, trăirĭ veşnic împreună, destul de fericiţĭ, ca doĭ porumbeĭ înamoraţĭ. Se maĭ zice apoĭ, că tot cu ajutorul acelor generoşĭ uriaşĭ, eĭ construiră un frumos cuib, în tainicul boschet din grădină, între ramurile de portocal şi salcia plângătoare, sigurĭ că nicĭ cerul, nicĭ pământul, nu-ĭ maĭ puteaŭ despărţi nicĭ odată.

G. Rădulescu-Mslcov

JAMES RIDLEY

O vânătoare de rinocerĭ

Intr'o dimineaţă,—astfel îmĭ povesti preşedintele decedat în urmă,—m'am dus cu cumnatul meŭ Theunissen la vânătoare de rinocerĭ. Ne învoirăm între noĭ, că orĭ-care din amândoĭ va avea dreptul să tragă o bătae straşnică celuĭlalt, în cazul când ar proceda cu imprudenţă, saŭ ar lăsa să-ĭ scape vr o fiară din laşitate.

In dimineaţa hotărâtă, fuĭ tare supărat. Puşca mea cea bună, de care mă serveam de obiceiŭ, avea nevoe de reparaţie, astfel că era nefolositoare. Fuĭ nvoit să iaŭ o armă ce nu-mĭ aparţinea şi a căreĭ ţeavă era tăiată, astfel că efectul împuşcătureĭ suferea o pagubă însemnată din această cauză, prin urmare un foc asupra unuĭ rinocer, trebuia să rămână aproape fără efect. Curând deterăm cu ochiĭ de treĭ animale din această specie. Eraŭ din soiul teribililor rinocerĭ negri: două femele şi un mascul.

Urmărirea celor douĭ dintâĭ o luă cumnatul meŭ asupra-şĭ, în timp ce eŭ voiam să cerc a ucide tauruĭ, ca pe urmă să-ĭ ajut luĭ Theunissen în urmărirea celor două femele.

Spre a nu se rătăci, camaradul meŭ trebuia, din când în când, să semnaleze prin focurĭ de puşcă, unde se află.

La început vânătoarea merse bine. Eŭ trecuĭ pe dinaintea rinoceruluĭ meŭ şi de odată săriĭ din şea. Apoĭ mă aşezaĭ astfel, ca rinocerul trebuia să treacă la zece paşĭ departe de mine, aşa că chiar un foc de puşcă atât de şubredă ca a mea, trebuia neapărat să aibă efect mortal.

Nicĭ succesul nu întârziă. Giganticul animal căzu în joc. Indată încălecaĭ pe cal şi galopaĭ în direcţia din care auzisem împuşcătura cumnatuluĭ meŭ. In momentul când ajunseĭ la dânsul, el maĭ trase un al doilea foc asupra celor doĭ rinocerĭ ce eraŭ încă în viaţă. Una din bestiĭ rămase lovită pe loc, în care timp tovarăşa sa nevătămată încă căuta să fugă prin luciul ce în acest loc creştea maĭ puţin des. Eŭ îmĭ puseĭ îndată calul pe goană. Iar cumnatul meŭ maĭ strigă în urmă-mĭ:

— „Să nu descalicĭ în faţa bestieĭ; când te-o vedea, se ia după tine, şi-ĭ foarte teribilă şi îndemânatecă!"

Spre paguba mea, nu dăduĭ nicĭ o importanţă acestuĭ avertizment şi săriĭ de pe cal în faţa rinoceruluĭ şi fugiĭ în curmeziş pe dinaintea sa. Abia mă ză-

ri și mă și luă în urmărire cu furie. Fără să tresar câtuși de puțin, lăsai să se apropie până ce mai erau abia vre-o patru metri distanță între noi și atunci mă pregătii să trag. Trăgaciul se lovi dar fără să ia foc ; capsa refuză. Spre a pune alta, era prea târziu. Bestia era foarte aproape de mine. Prin urmare nu-mi rămăses de cât fuga. Spre nenorocirea mea, mi se încurcă piciorul într'un tufiș de spini și căzui cât eram de lung cu fața la pământ. In momentul următor îi simții apăsarea cornului pe spinarea mea. Imi apăsa corpul cu putere la pământ, părând că voește să mă piseze. Cu iuțeala fulgerului îmi pusei toți muschii în mișcare, spre a găsi vre-un mijloc de scăpare. O singură sforțare și mă aflam cu spatele pe pământ. Chiar în momentul celei mai mari primejdii nu-mi lăsai arma din mână. Indreptai țeava de a doua a pușcei mele spre ochiul animalului și trăsei. Asta mi-a fost scăparea. Rinocerul sări înapoi, se clătină și căzu la câțiva metri departe de mine, mort la pământ.

In acest răstimp apăru și cumnatul meu la fața locului, descălicând la vre-o cincizeci de metri departe de mine, apropiindu-se în fugă. El nu crezuse altceva de cât că sunt mort. Dar când veni mai aproape și văzu că mă ridic de jos, își luă biciul vârtos și conform învoelii noastre, pentru că nu i-am luat în seamă avertizmentul, începu a-mi căra cu acest instrument de pedeapsă.

Nu slujiră la nimic nici vorbele bune, nici chiar mărturisirea mea, că sunt deja destul de zdrobit și sgâriat de spini și copite.

A trebuit să stau sub un stufiș până să mă reculeg, după ce el încetă de a mă bate...

I. Sarvary

Copiii sălbatici

O cunoscută legendă spune că Romulus și Remus, întemeetorii Romei, părăsiți în leagăn, pe Tibru, aŭ fost tîriți de curent până la picioarele muntelui Palatin. Unei lupoaice ce trecea pe acolo, îi fu milă de copilași și îi läptă până ce fură descoperiți de un păstor.

Dobitoacele știŭ, într'adevăr, că copiii sunt nevinovați și nu pot face răŭ. Și s'a văzut cum se pretează jocurilor și chinurilor lor. Tot așa, frica pe care o simt copiii în fața dobitoacelor depinde de educația ce primesc. Sunt foarte multe exemple de fiare crescute la un loc cu copiii.

Soarta celor doui primi romani nu pare deci atât de neadevărată, și istoricii secolului al XVI-lea ne-aŭ lăsat povestiri minunate în această privință.

Astfel se povestește că, în 1563, se uciseseră vre-o zece lupi în pădurea Ardenes, când se văzu venind o lupoaică urmată de un copilaș despuiat, în vîrstă de vre-o 7 ani, care, sălbatec, voia să se arunce asupra vânătorilor.

Se știe, sigur, că copilul din Ardeni fusese părăsit în pădure de o mamă nenorocită, care nu-l mai regăsise când venise să-l caute.

Se mai știe că acest copil al pădurei păstrase o putere magnetică a cărei acțiune se exercita asupra animalelor în tovărășia cărora își petrecuse copilăria.

Ajuns păstor, turmele lui eraŭ la adăpost de cruzimea lupilor, numai prin faptul că le păzea el. Era destul, de altfel, să-și treacă mâna udă de scuipat pe spinarea unei oi saŭ unei vaci, pentru ca aceasta să nu se mai teamă de lupi.

Vine pe urmă povestea micului sălbatec găsit în landgraviatul Hessa, tot un copil crescut de o lupoaică. Adus în fața ducelui—scrie un istoric—umblă în patru picioare, ca un lup ; apoi începu să fluere și să urle ca o bestie, dar prințul, descoperind la dânsul câteva trăsături de față omenească porunci să fie hrănit câtăva vreme printre oameni. Aci începu să vorbească și putu povesti cum fusese îngrijit de lupoaică.

Curiozitate publică fu ațâțată ; copilul fu urmărit și se constată că se hrănea cu ierburi și rădăcini. Se încercă prinderea lui, dar în zadar.

Peste doui ani, trei vânători îl regăsiră și se puseră în urmărirea lui. Crezu că le poate scăpa urcându-se într'un copac ; fu prins însă și, cu toată împotrivirea, fu dus la oraș și dat în îngrijirea unei văduve. Fugi însă în curând.

La începutul lui 1800, reîntorcându-se de data asta de bună-voie printre oameni, intră în casa unui văpsitor.

Sălbatecul acesta, a cărui origină n'a putut fi nici odată lămurită, era nalt, slab, dar destul de bine conformat. Părea a fi de vre-o 11—12 ani.

In primele zile nu vru să sufere nici o haină pe dânsul; le rupea, când nu le putea scoate altfel. Nu voia să se culce în pat, dar în cele din urmă se obișnui. Nu mânca de cât cartofi, nuci saŭ castane crude și, ca maimuțele, mirosea mâncările ce i se dedeaŭ. Singura lui preocupare era să mănânce.

După ce fu dat în îngrijirea mai multora, un doctor îi luă, și se devotă educației lui, silindu-se să facă din el un om. Dar Victor—așa fusese botezat—era refractar la orice dezvoltare intelectuală și rămase om-copil.

A murit la 1828 fără să fi învățat să vorbească.

Te întrebi prin ce minune copilul acesta părăsit din pruncie, putea trăi în pădure și rezista tuturor intemperiilor și ai fi pornit a crede că e o glumă, dacă documente oficiale n'ar atesta existența acestui Robinson sălbatic.

Prințul Trubet-koi crescându-și copilul între lupi, alături cu omul-natură

Cu toate progresele civilizației, un adevărat Robinson fu descoperit la începutul secolului trecut, în Franța.

Intr'o pădure din departamentul Tarn, în anul 1797, fu zărit un copil, cu desăvârșire gol, care fugea la vederea oamenilor.

IN MUNŢII ARDEALULUI

Drumul la Câmpeni şi Vidra

Vizitarea întregilor munţi apuseni ai Ardealului cu toate minunile naturii aşezate într'înşii şi cu toate punctele istorice, ce vorbesc de virtuţile strămoşilor şi părinţilor noştri, se face din *Abrud.*

Aici în Abrud găsim totdeauna insoţitori veseli în aceste excursii, precum şi trăsuri pentru parcursul drumului, trăsuri destul de bune, deşi nu se pot asemăna cu ale muscalilor bucureşteni.

La Câmpeni

Lăsând Abrudul, unde zilnic se vede chipul frumos al buciumanelor în admirabilul lor port, drumul trece prin comuna Abrudsat, în faţa bisericii şi şcoalei român gr.-or., mărturii vii a hărniciei părintele Iosif Comboş şi tae dealungul comuna *Cărpeniş*, obârşia tovarăşilor lui Horia, Cloşca şi Crişan. Inaintând pe malul drept al văii Abrudului, vecinic turbure, împrejmuită de munţi pădurateci şi trecând pe lângă cele două biserici româneşti, unită şi ortodoxă, ce stau ca nişte sentinele de ambele părţi ale drumului, ne depărtăm tot mai mult de ţinutul băieşesc al munţilor apuseni, afundându-ne în adevărata *ţară a Moţului.* Aproape de revărsarea văii Abrudului în râul Arieş, ale cărui unde se înfioară spasmodic, primind în apa-i cristalină această tulbureală, drumul coteşte la stânga şi suntem la *Câmpeni.*

Aici orice călător se opreşte. Nici nu se poate altcum. Cine ar putea trece mai departe, fără ca să admire un moment acest cuibuşor al adevăraţilor moţi cu chipul lor frumos dacic, bărbaţi şi femei în portul lor simplu dar de o frumuseţe originală aproape neîntrecută? Şi ar fi şi mai mare păcat a trece prin Câmpeni şi a nu te împărtăşi de ospitalitatea sinceră a fruntaşilor acestei comune, între cari avocatul dr. Zosim Chirtop şi protopresbiterul Romul Furdui. Câmpenii înainte cu 6 ani a fost aproape total distrus de un foc teribil, astăzi în locul ruinelor de pe urma focului, să înalţă clădiri, cari rivalizează în frumuseţe. Are 2 biserici şi 2 şcoale româneşti bine întreţinute, institut de bani: *Doina* şi Casină românească.

Intrarea în adevăratul cuib al moţilor, în creerii munţilor apuseni, la plaiurile simte pentru toată suflarea românească,unde sau născut şi leagănat cei doi eroi ai libertăţei: *Horea* şi *Iancu*, se face din Câmpeni pe o şosea bine întreţinută, ce duce spre vest, şi care a fost croită şi pusă în lucrare de însuşi Iancu, pentru a deschide comunicaţia muntenilor spre Câmpeni.

Abia am trecut pe lângă pivniţa de însemnătate istorică, amintită în istoria lui Densuşanu în nex cu istoria Revoluţiei lui Horea, şi drumul urcă pe o întindere de 1 şi jum. klm., până în vârful dealului ,,Muncei". De aici putem admira încântătoarea poziţie a comunei Câmpeni, scăldată în undele cristaline ale Arieşului şi umbrită de pădurea de brazi, ,,*Poduri*", ce se înalţă maestos în faţă pe malul drept al Arieşului. La stânga se vede comuna fruntaşe *Sohodol*, cu casele resfirate pe o întindere colosală; un deal de marmoră cu o interesantă peşteră, numită ,,*Lucia*", cu multe şi frumoase vederii pe care, cel mai mare romancier ungur, Iókay, a făcut-o subiectul unui roman al său; şi la o adâncime de 100 metri, Arieşul luptând într'un zgomot asurzitor cu zăgazurile de stânci, ce parcă vreau să-l oprească în cale.

La o depărtare de 4 kil. de la Câmpeni, unde se împreună cele două râuri: *Arieşul mare* (care vine de la Scărişoara şi Albac), şi *Arieşul mic* (care vine de la Vidra) drumul se ramifică unul pe valea strâmtă a Arieşului mare, până la Scărişoara, şi altul pe valea mai largă a Arieşului mic până la Vidra-de-sus.

La Vidra

Trecând Arieşul mare, drumul duce pe malul stâng al Arieşului mic, prin comuna Ponorel la Vidra, în depărtare de 16 klm. de la Câmpeni.

Vidra e o comună puternică românească cu patru (4) biserici şi şcoale bine întreţinute, având fonduri frumoase bisericeşti. Ca comună politică e împărţită în două, numindu-se: Vidra-de-jos şi Vidra-de-sus.

Intreaga comună îşi are casele frumoase din lemn, resfirate pe o întindere de peste 30 de mii jug. catastrale. Locuitorii Vidrei peste 6 mii, sunt foarte simpatici chipeşi şi ospitali, dar portul lor românesc e aproape cu desăvârşire pierdut.

In ocupaţiunea lor principală: ciubăritul, ei străbat toate ţinuturile ţărei noastre până departe în josul Banatului, importând obiceiuri străine munţilor noştri şi îmbrăcând porturi foarte învârstate. Ei se ocupă şi cu diferiţi rami de alte meserii, între cari, cu deosebire, cojocăritul. Altcum sunt oameni foarte deştepţi, cei mai mulţi ştiutori de carte. Stai foarte bucuros de vorbă cu ei. Sunt foarte comunicativi, dar numai după ce au încredere deplină că cel ce stă de vorbă cu ei e,,de-al lor" (român), o notă caracteristică aceasta tuturor muntenilor noştri..

Călătorul în drumul său spre Vidra, aproape la fiecare pas e surprins de frumuseţele naturei, par'că anume aşezate de Dumnezeu, în aceste plaiuri strânse între stânci puternice, unde ochiul poate străbate numai albastrul Cerului.

In calea noastră, la o mică cotitură, unde pârâul Slatinii aleargă săltăreţ în apele Arieşului mic, vom afla, ca un fel de minune a naturei un deal, a cărui coaste sunt ţinute de nenumărate case de melci petrificaţi. Probabil întreg dealul e alcătuit din casele acestor animale, se şi numeşte ,,*Dealul de melci*". In faţa acestui deal, peste râu, ochiul mi se desfătează în un frumos peisaj de munte. Câteva stânci pleşuve de calc se înşiră într'o neorânduială poetică, ca un timbru pronunţat de sălbătăcie. Ceea ce dă o deosebită vioiciune acestui peisaj, e un pârău de munte, care de la o înălţime de peste 20 m., se aruncă peste un părete de stâncă, făcând un zuzet puternic şi trezind liniştea codrilor din apropiere. Acesta e ,,*Cataractul de la Vidra*", cum îl numesc Moţii noştri. Apa ce formează acest ,,Cataract"—cel mai mare din Ardeal—isvoreşte abia de la o depărtare de 100 m., de sub poalele muntelui ,,*Peatra albă*", care privit din vale, ni se prezentă ca un mur uriaş, înalt de 1000 m., peste nivelul mărei. In căldurile mari cascada aceasta e des cercetată de turişti, ca loc de recreaţie.

Dar cel mai preţios monument ce-l au Vidrele e ,,*Casa lui Iancu*", la o depărtatare de 2 klm., de la cascadă şi de la dealul de melci.

Este clădită de bârne, ca şi celelalte case de munte şi acoperită cu şindrile. La poartă, mai de mult, se înălţau falnic 2 plopi, ca doi paznici, sădiţi de mâna lui Iancu.

De această casă călătorul se apropie cu dragoste de pietate, desvelindu-şi cu smerenie capul, căci în ea a stat odinioară leagănul celui mai mare şi mai epocal erou al neamului nostru. Aici şi-a petrecut Iancu copilăria-i veselă, iar mai târziu, ca june, revenind din lumea mare cu dorul libertăţei în sân, marele şi nobilul său suflet aici a făurit planul de a elibera poporul român de sub cătuşile iobagiei.

Casa, astăzi e proprietatea Asociaţiunii, testată împreună cu toată averea de însuşi Iancu; e bine îngrijită, doar stâlpii cerdacului dacă sunt cingăriţi, căci fiecare vizitator îşi ţine de o dorinţă scumpă a-şi tăia o schiţă, păstrând-o ca scump clenodiu. Mai anii trecuţi,—după zdrobirea pietrei libertăţei din Câmpul Blajului — mâini sacrilege au încercat să arunce în flacări şi casa lui Iancu, dar fără succes. Norocul păcătosului a fost, că perzându-se în întunerecul nopţii a scăpat de moartea sigură ce i-ar fi dat-o Moţii răzbunători. Casa lui Iancu va rămânea pentru totdeauna proprietatea naţiunii. Asociaţiunea a luat hotărârea, să nu o înstrăineze nici odată.

Şoseaua ce duce dealungul Vidrelor se continuă mai departe, până se loveşte în coastele muntelui ,,*Găina*", de nude drumul mai departe se face pe jos, ori călare.

Muntele ,,Găina" se înalţă spre miazăzi-apus de la Vidra, hotar între ţinutul Moţilor, între Zărand sau ţinutul Crişului.

Departe de locuinţe omeneşti, în singurătatea codrilor străvechi de brazi şi fag, ,,Găina" este unul dintre cei mai frumoşi munţi ai Ardealului, iar numele ei a străbătut departe peste hotarele ţărei

noastre, din cauza aşa numituluĭ „*târg de fete*".

Istoria cu târgul de fete a născocit-o străiniĭ duşmanĭ aĭ neamuluĭ nostru, cercând să ne prezinte ca un popor de sălbaticĭ. Fapt e că pe „Găina", fiecare an, în prima Duminecă după Sân-Petru, dacă Sân-Petru cade Duminecă, Lunia, Marţea orĭ Mercurea din săptămână— dacă cade pe altă zi, în Dumineca a 2-a după Sân-Petru—se ţine un târg, unde adunându-se Moţiĭ şi Crişeniĭ, bătrânĭ şi tinerĭ, se vând şi se cumpără deosebite obiecte necesare în economia de câmp şi de case.

Toţĭ ceĭ ce cercetează târgul din „Găina", se prevăd cu merinde, şi aicĭ pe pajiştea verde, la sunetul lăutarilor veniţĭ din munţĭ şi din Zarand se încinge totdeauna un joc şi voe bună, la care iaŭ parte toţĭ fără deosebire de port şi de domnie.

Cel ce vrea să viziteze târgul din „Găina", cu o zi înainte soseşte în Vidra de sus, fiind oaspele familieĭ Gomboş, cea maĭ fruntaşă familie, de aproape înrudită cu familia Iancu. Aicĭ totdeauna şi orĭ-cine, cunoscut şi necunoscut, e bine primit—aşa e obiceiul de vechime al aceste sfinte familiĭ—iar în zorĭ de zi pe caĭ măruntĭ de munte, orĭ „pe pedes apoestolorum" toţĭ în voie bună, pleacă pe cărările din munte, ce se aştern prin frumoase pădurĭ de fag şi fâneţe bogate, tăiate de izvoare şi ţirae cu apă curată şi limpede ca cristalul, şi după un drum de 2 ore apare „Găina" impunătoare şi tainică. Pe podeiul din vârful munteluĭ se găseşte un monument de piatră cu o inscripţie spălăcită, ridicat în amintirea călătorieĭ împăratuluĭ Francisc Iosif I, care la invitarea luĭ Iancu, în 1852, a cercetat şi ţara Moţilor, trecând peste „Găina". De sus de pe culmea munteluĭ ni se înfăţişează una din cele maĭ mărețe şi admirabile priveliştĭ, până departe peste munţĭ şi văĭ.

La marginea hotaruluĭ Vidreĭ-de-sus este locul numit „*Valea Crişuluĭ*", unde s'a adăpostit Iancu, în vara anuluĭ 1848, după adunarea din Blaj, urmărit fiind de prefectul judeţuluĭ Alba-inferioară, însoţit de o companie de honvezĭ.

Intre hotarul comuneĭ Vidra-de-sus şi a comuneĭ Criştior din fostul comitat al Zaranduluĭ se află muntele „*Curcubeta*", în apropierea căruia este un foarte frumos şi adânc lac de munte.

In partea nord-ostică a munteluĭ „Curcubeta", este „Piatra grăitoare", numită aşa, fiindcă aicĭ echoul repetează de maĭ multe orĭ un cuvânt constătător din maĭ multe silabe.

Sub această „Piatră grăitoare", se poate vedea—o *grădină cu straturĭ*, pe care nimenea nu o îngrijeşte, dar în care se văd perfect straturile, pe carĭ în tot anul se produce ceapă.

Legenda spune, că asta ar fi grădina unuĭ domn de pământ din Zarand, care nu respecta sărbătorile româneştĭ şi care pe timpul iobăgieĭ a silit româniĭ iobagĭ să lucreze la grădină în ziua de „*Precup*"; urmarea a fost că D-zeŭ a trimis un viscol puternic, care a luat în văzduh grădina aşa cum era cu straturĭ şi trecând-o peste muntele „Curcubeta", a aşezat-o sub Piatra grăitoare, unde stă şi azĭ, ca mărturie vie a schingiuirilor, ce le îndura poporul nostru, pe vremea iobăgieĭ.

Drumul la Vidra, din Abrud se face aproape în 4 ore. Frumuseţile naturale, monumentele de însemnătate istorică şi sfinţenia locurilor însă, în drumul acesta lung şi obositor, înseninează sufletul şi călătorul nicĭ odată nu se simte obosit de drum.

Din «Foaia Noastră». **Ioan Simu**

DIVERSE

Există în China o floare care în timpul nopţeĭ e albă şi roşie la luciul razelor solare.

* * *

In Belgia s'a făcut un concurs de cocoşĭ din acea ţară.

«Chanteclerul», care ţine maĭ mult timp şi cu maĭ multă sonoritate cântecul său, este acela care e clasificat cel dintâĭ.

* * *

După o informaţie publicată de către o comisie din Berlin, se află cel puţin 1256 milionarĭ în capitala imperiuluĭ german.

* * *

In Australia se zice că se consumă cel maĭ mult ceaĭ. Cantitatea medie consumată de un locuitor este de 7 libre pe an.

* * *

Regina Matilda, soţia luĭ Wilhelm Cuceritorul, avea mare răbdare. In biblioteca casteluluĭ din Bayeaux se află o pânză de 60 metri, brodată de regina cu diferite culorĭ, reprezentând episode de războĭ. Broderia conţine 623 persoane, 22 caĭ, 55 asinĭ, 505 animale diverse, 41 corăbiĭ, 37 edificiĭ şi 49 arborĭ; în total 1512 figurĭ.

Este veche, dar cu toate acestea coloarea lâneĭ se menţine ca întâĭ.

FEMEILE PERSANE

Mahomet a fixat locul femeeĭ printre sclave; din cauza aceasta în Persia nimenĭ nu se gândeşte la educaţia sau la instrucţia eĭ; cele maĭ multe din femeile din burghezie nu ştiŭ nicĭ să citească, nicĭ să scrie.

Când fata atinge vârsta de doĭsprezece anĭ, este măritată. Fetele sărace, dar drăguţe, se mărită civil pe un timp determinat.

Femeile persane duc o viaţă foarte penibilă; bărbaţiĭ lor le tratează ca vite de muncă. Un persan sărac va plânge întotdeauna maĭ mult moartea unuĭ măgar al său, decât aceea a femeeĭ sale. Un bărbat când întâlneşte în stradă pe femeia sa, pe mama sau pe sora sa, nu trebue nicĭ s'o salute, nicĭ să-ĭ vorbească, căcĭ femeia este o fiinţă josnică, de dispreţuit, murdară şi inferioară.

Totuşĭ, în multe ocaziunĭ şi în timpurĭ de turburărĭ, femeile au jucat un rol important în Persia.

O persană bogată cu costum brodat şi împodobită cu magnifice bijuterĭ

După dreptul canonic musulman, ele nu trebue să fie judecate de către tribunale; pe străzĭ, în public, nu-ĭ este permis nimănuĭ să bată o femeie.

Femeile persane umblă acoperite, şi sacrilegiul de-aĭ ridica «şadurul» ar fi pedepsit imediat de către mulţime.

Imbrăcămintea uneĭ femeĭ în casă şi afară este cu totul diferită.

Când ies, persanele îşĭ pun şadurul negru, de mătase saŭ lână, nişte pantalonĭ bufanţĭ carĭ se termină cu ciorapĭ foarte scurţĭ şi pantofĭ de piele foarte disgraţioşĭ.

In casă, din contră, poartă jupe scurte de mătase brodate cu aur. Umeriĭ sunt acoperiţĭ cu un fel de

camizol (pirkhan) lung până la fustă; pe de-asupra vine o cămaşă de mătase saŭ de lână (nimitane); în sfârşit, peste tot un scurt corsaj de mătase brodat cu aur (rakht).

Un alt obiceiŭ care predomină la femeile persane este fardarea, lucru de care cea maĭ mare parte din ele, foarte frumoase, ar putea să se dispenseze.

Femeĭ persane din popor.

Vetor

Regină de-o zi
IN ŢARA SOMALILOR

— Urmare —

V

Toţĭ se apropiaseră de grupul format de Courville şi ceĭ doĭ prietenĭ.

— Să ne reîntoarcem la locul nostru de popas, unde vom delibera în linişte; pe d-ta d-le Palangrotte dacă voeştĭ are să te ducă.

— O! câtuşĭ de puţin; cred că voiŭ putea să vă urmez.

— Nu. Să nu facĭ copilăriĭ, vom maĭ avea încă nevoe de curagiul şi prezenţa d-tale de spirit.

— Fie, atuncĭ să mă transporte! zise Taxile cu un ton de rege al feerieĭ.

— Torix şi cu mine, zise Tartyfume, o să-ţĭ slujim de palanguin.

Peste zece minute Landrin şi cu totă lumea puneaŭ piciorul pe puntea corăbieĭ unde îĭ aştepta o veste rea:

Nour, şoferul somal dispăruse. Lanţurile cu care i se legaseră picioarele, eraŭ slabe, aşa că pentru el fusese jucărie a le desprinde şi a scăpa.

— Pungaşul s'o fi ascuns în vre-un colţ! zise Landrin; dar cum stâncile nu aŭ nicĭ o eşire pe câmp, se va întoarce dacă nu vrea să moară de foame.

— Numaĭ de nu s'ar fi suit pe platformă, după ce ne-a văzut pe noĭ scoborând, zise Courville.

— Bine, şi de acolo, ce să facă?

— Să dea semnale.

Landrin fu obligat să convină, că din acest punct de vedere, dispariţia luĭ Nour, constituia o complicaţie de temut. Incepuse chiar să discute cu ofiţeriĭ luĭ asupra celor ce era de făcut, când apăru Celesta Corniau care venind drept la el, strigă:

— Dar pe bordul d-voastră nu se mănâncă, d-le?

Această întrebare provocând un rîs general, d-na Cigon era să se supere. Comandantul, din fericire, porunci sa se servească pentru dejun, şi femeia văpsită se potoli.

Palangrotte fu pus în pat de Tartyfume. Torix alergă să ia ştirĭ de la Micşunica.

Când ajunse în cabina copileĭ, Blanchette, cu capul rezemat de umărul d-reĭ Angerolles, dormea de-a binelea, în braţele tinereĭ fete, care şi ea, doborâtă de oboseală, adormise fără grije de primejdia ce împresura pe naufragiaţĭ.

Tabloŭ splendid, în faţa căruia marinarul rămase extaziat. Ca un hoţ, Torix se apleacă spre copil, abia reţinându-şĭ respiraţia, şi roşu de atâta îndrăzneală puse un sărut repede şi uşor pe rana Micşunichiĭ.

Nicĭ copila, nicĭ artista nu se deşteptară. Atuncĭ Torix, radios, eşi din cabină în vârful picioarelor, închise uşa binişor şi se aşeză la pândă, fără măcar să observe că Celesta Corniau, se uita la el şi-l examina cu ochiĭ marĭ.

Sta ca o strajă la postul luĭ, nemişcat, depărtând cu un gest, pe orĭ cine, ale căruĭ apucăturĭ ar fi putut turbura somnul aceleia pe care o păzea, când veni să-l cheme din partea luĭ Landrin.

Foarte disciplinat, şi considerându-se ca un subordonat al comandantuluĭ, nu consimţi cu toate astea a părăsi numaĭ de cât postul luĭ, de cât cu condiţie de a fi înlocuit de un marinar, căruia îĭ porunci să nu lase pe nimenĭ a face gălăgie în jurul Jeaneĭ şi a Micşunichiĭ.

Când ajunse lângă Landrin, care era în tovărăşia luĭ Vaillant, a luĭ Courville şi a altor ofiţerĭ, se aşeză la masa maĭ la coadă; departe urechile indiscrete, fu poftit a se aşeza la masă pentru dejun, lângă sergentul major.

Dar el, zăpăcit de atâta cinste, se împotrivea.

— Şi d-ta eştĭ un băiat bun, un marinar discret, îĭ zise comandantul, şi nu maĭ face fasoane, avem nevoe şi de părerea d-tale.

Torix, la aceste cuvinte, îşĭ privi braţele, copilăreşte, ca şi cum ele eraŭ singura părere de care era capabil.

Această mişcare nu scăpă ofiţerilor carĭ începură a zâmbi.

— Ia loc, adăogă Landrin; nu avem vreme de pierdut. Fuga luĭ Nour, dacă din întâmplare va câştiga largul, e evenimentul care trebue să ne îngrijească maĭ mult. Imĭ place să cred însă că nu va putea părăsi aceste stâncĭ fără a nu fi zărit. Pentru aceia am şi trimis patru oamenĭ pe platformă, cu însărcinarea de a supraveghea.

— Acum trebue să fie departe, zise Torix.

— Aşa crezĭ d-ta?

— Aceştĭ bandiţĭ aŭ o mulţime de şurupurĭ de carĭ noĭ habar nu avem.

— Ştiĭ d-ta ceva?

— Nu, dar cred, sunt aproape sigur.

— Pentru ce?

— Nu ştiŭ. Asta este ideia mea. El trebue să fi fugit ca să se ducă să-şĭ caute toată banda. Se va spune că vaporul este plin de argint şi că sunt şi femeĭ, frumoase; şi atuncĭ... înţelegeţĭ, aceştĭ turcĭ carĭ pot avea 25 de neveste...

Torix vorbind astefel, se înfioră. Gândul că d-ra Angerolles şi Micşunica eraŭ în pericol de a fi răpite de aceştĭ îngrozitorĭ Somalĭ, îl chinuia amar.

— In acest caz, zise Vaillant, care auzind pe Torix, simţi şi el o grije ciudată, trebue să luăm imediat măsurĭ.

— Da, da, adaogă repede Courville turburat şi el până în suflet.

— Eştĭ de părere să ne mărim paza pe vapor?

— Nu. Din înălţimea zidurilor care îl domină, Somaliĭ ne-ar prăpădi fără a risca de a pierde un om.

— Prin urmare, reluă Landrin, eştĭ de părere ca şi mine, că este neapărat urgent de a transporta cartierul nostru general pe platformă?

— Bine înţeles.

— Va fi practic?

— Din ce punct de vedere? întrebă Vaillant.

— Pentru că avem rănițĭ, femeĭ, vr'o doĭ-treĭ bătrânĭ, o copilă adorabilă.

— O! aceasta, căpitane, zise Torix, cât voiŭ fi în picioare..."

— Bine, dar afară de aceasta, căldura are să fie îngroitoare; bucatele se pot strica. In sfârşit, cât timp vom pierde ca să mutăm numaĭ proviziile noastre, dar încă puştiile Cook, cartuşele? Aceasta poate ţine opt zile, şi înainte de opt zile, Somaliĭ...

— Ce are a face! zise Courville! nu e vreme de stat pe gândurĭ!

— Sunteţĭ toţĭ de părerea mea, d-lor?

— Da, da, toţĭ suntem.

— Eĭ, dacă e aşa! să isprăvim masa, şi apoĭ la lucru!

— Atuncĭ, comandante, renunţĭ de acum şi deja, zise Courville, de a ajunge la Meurka saŭ Zanzibar?

— Dacă n'am avea 11 nenorocițĭ pe carĭ i-am semăna aproape morţĭ în drumul nostru. Ce, vreĭ să-ĭ lăsăm aci?

— A! nu! cu nicĭ un preţ! răspunse cocoşatul.

— După părerea mea ne-ar trebui 4 zile pentru a ajunge la Meurka, unde am găsi de altmintrelea o siguranţă relativă.

— Şi încă, adăogă Vaillant, cu condiţie a nu avea de combătut pe Somalĭ.

— Oare aceştĭ sălbaticĭ sunt aşa de temut, după cum vă aud spunând de erĭ incoa?... întrebă al treilea locotenent.

— Da şi nu, răspunse Courville.

— Ia să ne socotim efectivul nostru, zise Georges Vaillant; putem scoate la lumină vre-o 60 de puştĭ.

— Nu, dragul meŭ domn, nu, rectifică Barrisson. Dacă plecăm numaĭ de cât, un sfert din trupa noastră, va fi consacrată a duce rănițĭ.

— Aşa e!

— Vor maĭ rămâne 40 de combatanţĭ.

— Este destul, negreşit!

— Şi putem ţine pe africanĭ la o distanţă destul de respectuoasă.

— Foarte bine, dar noaptea?

— Noaptea vom face cu rândul; marinariĭ noştri sunt învăţaţĭ. Pentru maĭ multă siguranţă, noĭ nu vom părăsi bordul măreĭ, ca să nu ne lăsăm prinşĭ, adăogă Courville.

— Dar d-ta ce zicĭ, Torix?

— Mie mi-ar place maĭ bine să rămân aci, în fortăreaţa de sus.

— Iţĭ este frică? întrebă unul din tineriĭ ofiţerĭ de pe bord.

— D-le, răspunse Torix, dând din umerĭ, cu întrebărĭ de acestea, oameniĭ ceĭ maĭ înţelepţĭ fac prostiile cele maĭ marĭ.

— Are dreptate adăogă Landrin. D-ta, Vernay, să nu maĭ facĭ asemenea întrebărĭ.

— Vă rog să mă ertaţĭ, comandante.

— Rămânând aci, avem speranţa de a vedea apărând o corabie care ne va scăpa, reluă doctorul, pe câtă vreme ne-am duce în faţa unuĭ masacru.

— Fără îndoială, răspunse Torix...

— Şi am perde un adăpost la care Providenţa însăşĭ pare că ne-a condus.

— Dacă, la noapte, câte-va miĭ de Somalĭ s'ar năpusti asupra noastră, reluă Torix, nu ar fi nimic de făcut.

— Ia maĭ lasă!

— Aţĭ ucide două treĭ sute, dacă vreĭ, dar restul v'ar zdrobi, maĭ spuse iar parizianul din Auvergna.

— Sunt absolut de părerea d-voastră, d-lor, zise Landrin, cu vocea luĭ de comandant. In orĭ-ce caz, vom aştepta aci; până se vor vindeca rănițiĭ. până atuncĭ, evenimentele ne vor dicta purtarea.

— Şi apoĭ... apoĭ... adăogă colosul nu vă maĭ faceţĭ sânge răŭ, d-le Vaillant. Dacă vă place lupta, vă veţĭ sătura, eŭ vă spun. Nu e nevoe să ne ducem să căutăm pe Somalĭ; vor veni eĭ singurĭ.

— Te pomeneştĭ, declară cu energie Landrin. Gobert, adună toţĭ oameniĭ şi cheamă pasageriĭ.

In câte-va cuvinte, comandantul explică naufragiaţilor strânşĭ în jurul luĭ, că aveaŭ să se transporte în fortăreaţa deschisă pentru câte-va ore maĭ nainte, şi că pentru un moment, trebuia să ducă bucatele, armele, muniţiile şi chiar pânzele pentru corturile rănițilo şi femeilor...

— Cu ce trebue să înceapă?

— Cincĭsprezece oamenĭ, sub ordinile unuĭ locotenent, vor transporta conservele şi toate provisiunile pe carĭ le vor pune la umbră cât va fi posibil. Alţĭ cincĭsprezece, sub poruncа d-luĭ Barrison, vor întinde corturĭ pentru rănițĭ. Noĭ, d-lor, cu ce rămâne din marinarĭ, ne vom însărcina cu arsenalul.

— Câte puştĭ să luăm?

— Câte cincĭ de fie-care om, răspunse Landrin.

— Şi câte cartuşe?

— Nu vom lăsa nimic pe bord, ca în cazul cân Somaliĭ ne-ar năpădi, să nu găsească nicĭ o armă cu care s'ar putea servi înpotriva noastră. Şi acum d-lor, şi d-voastră, la lucru. Pe călătoriĭ rog maĭ întâĭ să-şĭ mute aceea ce aŭ maĭ scump saŭ maĭ bine zis, aceea la ce ţin maĭ mult.

Pe aceste cuvinte, operaţia începu, şi toată lumea se puse pe lucru, cu toată inima şi speranţa.

Atitudinea hotărâtă a comandantuluĭ inspira încredere celor maĭ disperaţĭ.

La fie-care călătorie, toţĭ îşĭ îndreptaŭ privirile spre orizont. Şi cât puteaŭ vedea de departe cu ochianele, nu zăreaŭ nicĭ un suflet de om.

VI

Cam pe înserat, înainte de a apune soarele, platforma avea o înfăţişare din cele maĭ pitoreştĭ.

Alăturĭ de un morman de puştĭ „Gras", se vedea o cantitate normă de pachete, absolut la fel unele cu altele. Eraŭ cartuşele. Alt colţişor se umpluse cu o respectabilă grămadă de pesmeţi, fasole, conserve, sticle cu vin, bere şi rachiŭ.

Dar era departe de a se fi adus tot ce era necesar la hrana a 60 de persoane, carĭ trebuiaŭ hrănite în timp de o lună, şi poate chiar de două. Eraŭ însă pregătiţĭ a respinge un atac de al somalilor, maĭ ales că în ultima expediţie Torix adusese în două rîndurĭ, pe umeriĭ luĭ ţapenĭ, două tunurĭ.

„Acum îĭ putem aştepta fără grije, zise Landrin.

— Maĭ cu seamă că vaporul nu este accesibil de cât pe mare, căcĭ stâncile nu aŭ altă eşire, adăogă Vaillant.

Neputând fi încă nimic organizat, pentru a se aşeza pe platformă, echipaj şi pasagerĭ trebuiaŭ să se culce pe bord, afară de vre-o 12 marinarĭ, însărcinaţĭ cu supraveghierea coridoruluĭ şi cu paza comunicaţieĭ între Ocean şi fortăreaţă.

După grozăvia naufragiuluĭ din timpul zileĭ, urmă o noapte delicioasă şi liniştită.

Marinariĭ s'ar fi crezut la ancoră, în apele liniştite ale vre-unuĭ port, dacă din când în când nu ar fi auzit gemetele rănițilo, bântuițĭ de frigurĭ.

Torix, care nu închisese ochiĭ de 48 de ore, se culcase în salon în faţa uşeĭ, în dosul căreia zăcea Micşunica; micuţa nu era de loc bine.

Barisson se ocupase toată ziulica de ea. Temându-se ca Micşunica să nu-şĭ piardă vederea, venise maĭ mult de zece orĭ ca să constatate efectul medicamentelor; cu ajutorul d-reĭ Angerolles şi cu ale gigantuluĭ marinar, care la fiecare călătorie vroia să spue un cuvinţel, drageĭ luĭ, devotatul medic îĭ dase mereŭ îngrijirea luĭ.

Răul însă făcea marĭ progrese. Blancheta se plângea de o ceaţă care îĭ venea pe ochĭ şi numaĭ cu mângâierile autoritare ale Jeanneĭ, oprea pe copilă să nu se frece la ochĭ cu mânuţele eĭ enervate...

La treĭ saŭ patru cabine maĭ departe se auzeaŭ înjurăturĭ ciudate, carĭ turburaŭ liniştea, înjurăturile luĭ Palangrotte, care se văita şi el de durerĭ în şale.

La ziuă, Landrin avu cea dintâiŭ grijă să se urce pe platformă, să vadă dacă vre-un pământean nu se arăta pe unde-va.

Nimic încă.

— Este pustiŭ în toată grozăvia luĭ! se gândi comandantul înfiorându-se. Nicĭ o pasăre, nicĭ un animal, nicĭ un om nu se arată.

După ce dete ordin de a se reîncepe transportarea a tot ce era trebuincios pe platformă, Landrin spuse să i se aducă pe Jâ, prizonierul, şi rugă pe Courville a'ĭ lua un interogator, maĭ amănunţit ca cel din ajun.

Jâ, din clipa când fusese ridicat în sus, de frânghiĭ, nu-şi maĭ făcea nicĭ o iluzie despre soarta care îl aştepta. Cu ideile luĭ sălbatice şi trăind în mijlocul popoarelor fără milă, nu maĭ putea fi sigur de altceva de cât de o moarte îngrozitoare.

De aceea fu foarte mirat că nu-l strânsese de gât, ca pe un miel, chiar din prima zi.

Ziua o petrecuse foarte liniştit; i se adusese mâncare îndestulată în închisoarea luĭ, nimenĭ nu venise a'l insulta, a-l bate cum ar fi făcut compatrioţiĭ luĭ dacă ar fi dat peste un european.

Când veni însă să-l ducă în faţa luĭ Landrin, inima i se făcu cât un purice, de frică.

Courville începând însă a-ĭ vorbi, căuta a-l linişti.

— Nu tremura aşa, Jâ, ĭĭ zise el; aci nu aĭ de ce teme. Oameniĭ ţăreĭ noastre nu făptuesc nicĭ odată omorurĭ de prisos. Pedepsesc pe trădătorĭ, şi ştiŭ să ispăşească minciuna; dar dacă tu răspunzĭ adevărat la întrebările pe carĭ ţi le voĭ face, nu are să ţi se facă nicĭ un răŭ.

Jâ, cam zăpăcit, tăcu.

— Vreĭ să-mĭ răspunzĭ, fără să minţĭ?

— Da, zise Jâ, care părea că ţine mult la pielea luĭ.

— Aci suntem pe pământul somalilor, nu e aşa?

— Da.

— Ţara asta, e departe de vre-un oraş?

— Nu. La Sultan poţĭ ajunge într'o jumătate de zi.

— Cum îl chiamă?

— Abu-Bakar.

— Este puternic?

— O! da!

— Câte batalioane poate scoate într'o bătălie?

— Maĭ mult de două, nu.

— Cu cine eraĭ tu erĭ dimineaţă, la poalele stâncilor, unde te-am găsit şi te-am prins?

Aci Jâ ezită.

— Vorbeşte! e vorba ca noĭ să aflăm cum să ne purtăm cu tine.

— Eram treĭ de aĭ noştri, şi treĭ răszboinicĭ gobronĭ, veniţĭ de foarte departe...

— Ce făceaţĭ?

— Nimic· răspunse Jâ tăcând la început, şi plecând ochiĭ.

— Minţĭ!

Jâ îşĭ plecă capul.

— Cum se face că nu vedem pe nimenĭ nicĭ pe plajă, nicĭ pe coastele de colo?

— Nu ştiŭ!

Pronunţând aceste cuvinte, Jâ, ridică ochiĭ în spre Couvrille, şi în eĭ se citea sinceritate.

— De obiceiŭ, este lume?

— Nu multă, dar este.

— Atuncĭ, se poate presupune că Sultanul a dat poruncă tribuluĭ luĭ, să nu se arate.

— Poate.

— Dar se ştie că noĭ am scoborât pe acest ţărm?

Jâ făcu gestul, arătând că nu ştie nimic.

Courville schimbă câte-va cuvinte cu Landrin, şi când păru ca s'a înţeles cu comandantul, reluă:

— Ţie îţĭ plac taleriĭ?

La aceste cuvinte ochiĭ luĭ Jâ scânteiară.

Cocoşatul cel deştept era acum fixat.

Taleriĭ, se ştie· nu eraŭ alt-ceva, de cât talerul austriac cu efigia împărătesei-rege Maria Tereza. Singur el are curs, nu numaĭ în regiunile acestea, dar încă şi în toată Abisinia.

— Eĭ, vezĭ, zise Courville, dacă vreĭ să ne serveştĭ credincios, are să ţi se dea talerĭ mulţĭ· mulţĭ!

— Câţĭ? întrebă Jâ, care se vede, era un băiat practic.

— Două sute... răspunse cocoşatul.

Ochiĭ luĭ Jâ scânteiară din noŭ, dar maĭ puţin ca întâia oară; pungaşul, nu era încântat, după cum se vedea.

— Dacă nu-ţĭ ajunge, adăogă Stefan Courville, să presupunem, că nu am zis nimic; are să te ducă în celula ta.

Efectul acestor cuvinte fu imediat. Jâ strigă:

— Dar în schimb, ce cerĭ?

— Ţi-am maĭ spus: să ne slujeştĭ cu credinţă.

— In ce vor consista serviciile mele?

— Iată: Te voĭ pune în libertate, numaĭ de cât. Te veĭ duce să te informezĭ ce pregăteşte Sultanul contra noastră? Vreaŭ să aflu pentru ce este pustiu în jurul acestor stâncĭ şi carĭ sunt proiectele luĭ Abu-Bakar. Dacă nu ne înşelĭ veĭ avea 200 de talerĭ. Dacă informaţiunile tale ne sunt folositoare, veĭ avea 300.

— Poţĭ să te bizuĭ pe mine, răspunse Jâ.

In momentul acesta, d-ra Angerolles, călăuzită de Torix care avea pe Micşunica în braţe, d-ra Angerolles, cu mersul eĭ de zînă, ajunse pe platformă, unde se întinsese cortul pentru ea. Doĭ marinarĭ cu bagajele, o urmaŭ.

Oprindu-se în faţa cortuluĭ· ea salută pe Courville şi Landrin; aceştia se înclinară respectuos.

Jâ care nu pierdea din ochĭ pe interlocutorul luĭ, se întoarse maşinaliceşte în spre tânăra fată, şi nu'şi putu stăpâni un ţipăt de admiraţie.

Dumnezeiasca artistă, luminată de de soare, înfăţişa în adevăr frumuseţea, graţia neîntrecută.

Jâ, care bine înţeles nu maĭ văzuse aşa frumuseţe în viaţa luĭ, rămase cu ochiĭ aţintiţĭ asupra aceşteĭ apariţiunĭ fermecătoare şi cu gura căscată.

— De ce religie ţiĭ tu? îl întrebă Courville.

— Tatăl meŭ era un creştin din Harrar.

— Dar tu?

— Pe mine m'aŭ făcut mahometan.

— Fie. Jură pe Coran, că te veĭ reîntoarce ca să ne descoperĭ aceea ce noĭ temem...

— O! jur! jur! pe Alah, pe Mahomet, jur!

— Perfect! O să te scoboare în puţ; restul te priveşte...

— Nu trebue să plec acum; m'ar vedea străbătând nisipurile, şi nu aş putea să aflu nimic, chiar dacă nu s'ar gândi să mă ucidă. Deseară, cum o scăpăta soarele· mă voĭ depărta. Mâine, înainte de răsăritul soareluĭ, voĭ fi înapoĭ, în puţurĭ.

Pronunţând aceste cuvinte, Jâ păru luĭ Courville foarte sincer şi extra-ordinar de hotărât. Nu maĭ era omul de la începutul întrevedereĭ.

— Dar pe când eŭ voĭ fi acolo... zise el, ca să aflu... D-voastră de aci, ce veţĭ face?

— Şi ce vreĭ tu să facem?

— Să veghiaţĭ...

— Tu crezĭ, că sultanul va profita de noapte ca să ne atace?

— Da, poate! nimic nu e de mirare!

Negrul părea foart agitat. Din când în când arunca pe furiş câte o privire către d-ra Angerolles.

— Nu trebue să-l lăsaţĭ să se apropie de Stâncile Gniurilor...

— A! acesta este numele care să dă loculuĭ unde suntem?

— Da.

— Dar de ce să nu-l lăsăm să se apropie?

In momentul când Courville formula această întrebare se auzi un sgomot mare din coridorul pe unde se ducea la platformă. Era Tartyfume, care se văita şi se căsnea să se ridice in picioare, înjurând şi trăsnind, aşa cum ştia el.

— Miko, reluă aspru Savinien, vezi că s uită negrul ăla la tine; aide curaj, că se uită negrul ăla la tine; aide curaj,

„Ce, vreĭ să spue în toată Abisinia

că un francez din josul Loarei se sbătea ca un vierme, din cauza unor dureri de şale?

Această ciudată întrebare păru că face impresie adâncă asupra luî Palangrotte, care îşi aruncă ochii în spre Jâ, care nicî că părea că se ocupă de văicărelele luî...

Courville şi Landrin, foarte intrigaţi de noua atitudine a somaluluî, de lupta lăuntrică căreia acesta 'î părea a fi pradă, 'l zoreaŭ a se explica ghicind că avea un secret extraordinar.

Dar Jâ nu se decidea; cu ochiî mereŭ ţintă asupra d-reî Angerolles, şi ascundea răŭ frământările ciudate. In privirea luî, sclipea o expresiune de adorare, amestecată cu groază.

Ce se petrecea oare în această conştiinţă primitivă?

Se producea un fenomen destul de banal în esenţa luî, dar foarte interesant în formă. Frumuseţea d-reî Angerolles făcuse asupra acestuî sălbatic efectul atractiv pe care'l exersa asupra tuturor; numaî că Jâ, în modestia luî de negru, nu se gândea nicî că ea l'ar fi putut distruge, necum că ar avea cea maî mică afecţie pentru el.

Pentru el, trăsnetul, real, se traducă într'un cult care putea deveni fanatism.

Aceea ce creştea în el, era o adoraţie speriată, cu o imperioasă nevoie de sacrificiŭ.

Toate astea la început foarte vag, dezordonat, apoî se cristaliza puţin câte puţin într'o dorinţă formală de devotament.

Din acea clipă devenea sluga, sclavul, nu numaî al d-reî Angerolles, dar şi el acelora carî o puteaŭ apăra, şi cu absoluta hotărâre a nu lăsa să se vadă nicî odată ceea ce se petrece în fundul sufletuluî luî.

Abu-Bakar, toată lumea ştia, nu se da înapoî de la nimic, pentru a-şi satisface voinţele. Şi el, Jâ, ştia foarte bine că dacă Sultanul s'ar fi găsit în faţa tinereî fete, n'ar fi avut altă voinţă de cât să pue mâna pe ea.

Atuncî, nenorocire Europenilor căzuţî pe această coastă. Nimic nu ar fi oprit pe îngrozitorul potentat, chiar de ar fi fost să-şi prăpădească treî sferturî din poporul luî pentru cucerirea aceste frumuseţî nemaî pomenite.

Poate că negrul, în prima ardoare a temerilor luî, judeca pe Abu-Bakar, după el.

Orî ce ar fi fost însă, el se decise a trece în partea inimiculuî, fără a se maî gândi la consecinţele dacă Sultanul ar fi aflat despre trădarea luî.

— Ascultaţî, zise el, luaţî seama la stăpân.

— De Abu-Bakar, vreî să vorbeştî?

— Da. Maî adineaurî, m'aţî întrebat, ce făceam cu ceî treî Gobronî şi cu ceî-l'alţî douî la picioarele stânceî?

— Da, eî bine?

— In ţară, se ştie, că Sultanul a căreî bogăţie este foarte mare, a ascuns comoara luî într'un loc misterios. Unul din Gobronî ne afirmase că averea aceasta este acolo într'un colţ de stâncă, orî într'o scorbură, orî în nisipurî, şi venisem pe timpul furtuneî pentru a cerceta.

— Vreţî s'o furaţî?

— Da, da! răspunse foarte simplu, Jâ.

Furtul la Somalî nu este alt ceva de cât un fel de industrie.

— Aî găsit ascunzătoarea?

— Nu. Va fi lung căcî va trebui să scormoneştî pretutindenî.

Landrin, căruia Courville 'î traducea convorbirea, căscă ochiî, şi se întreba care semtimente înflăcăraŭ pe negru ca să le facă lor o asemenea declaraţie neaşteptată.

Nicî Courville, nicî Landrin, nicî Vaillant, nu pricepeaŭ pentru ce prizonierul le făcea această descoperire.

— Furându-î baniî, zicea Jâ, veţî împedica pe Abu-Bakar a 'şî plăti răsboiniciî, şi atuncî răsboiniciî luî nu vor maî merge. Sultanul, trebue să ştie că aţî naufragiat. Fără îndoială că aşteaptă noaptea ca să vă atace, saŭ ca să 'şî ia taleriî luî.

Trebue să 'l împedicaţî maî cu seamă de a-şî pune acest din urmă proect în execuţie.

— Pentru ce?

— Aşî dori să devie sărac, ca cel din urmă trib al luî. Credeţî-mă, aceasta este scăparea d-voastră; fără banî, nu va putea face nimic; va fi detronat înainte de două lunî de vărul luî Omar, care va pune mâna pe cea dintâî ocazie...

Courville i se părea o ghicitoare tot ce spunea negru.

— Este un dobitoc, care nu are în cap de cât hoţie; zise Landrin; în orî ce caz, să avem aerul că facem ce zice el, şi să aşteptăm evenimentele.

De seară, înainte de plecare 'î vom da instrucţiile noastre.

— Zic, dar până atuncî să'l ţineţî tot legat.

Pe când Courville informa pe Jâ de cele ce le spusese vor fi luat în seamă, comandantul porunci să i se lege mâinile şi picioarele.

Atuncî d-ra Angerolles, îndemnată de un simţimânt de umanitate, eşi pentru întâia oare din rezerva pe care 'şî o impusese până aci, şi zise:

— Periculos? nu ştiu, răspunse comandantul, dar siguranţa noastră a d-tale cere să ne luăm precauţiunî.

— Nu maî am nimic de zis, adaogă tânăra artistă; cu toate acestea, vedeţî ce strâns 'l leagă oameniî d-voastră...

Jâ nu pricepea o iotă, dar simţea că vorbea pentru el. Când însă Landrin porunci să nu'l strângă aşa tare, nu se maî îndoi câtuşî de puţin. Îl lăsară aşa ca să poată face abia câţi-va paşî micî.

Cu neputinţă de a descrie bucuria imensă de care fu coprins, la gândul că ea voise a'l proteja. Devotamentul fanatic de care fusese deja animat, luă proporţiî de neînchipuit. Să moară pentru această femee.

Cum fu desfăcut, căzu în genunchî şi aplecându-se, 'şî lovi fruntea de stâncă în semn de sclăvie.

D-ra Angerolles, nu ar fi fost femee dacă nu ar fi înţeles.

(Va urma).

CĂTRE CITITORI

Anunţăm pe cititoriî noştri că vom publica orî-ce articole interesante privitoare la călătoriî saŭ vânătorî, în ţară saŭ străinătate, ce ne vor fi trimese.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtieî, în scrisorî francate, vor fi adresate direcţiuneî «Ziaruluî Călătoriilor», *strada Brezoianu, 11, Bucureştî.*